

ועדת החקירה האזרחית של אסון ה-7.10

ישיבה מיום 18 באוגוסט 2024

נוכחים:

חברי הוועדה:

השופטת בדימוס ורדה אלשיך, יו"ר
הוועדה
רנ"צ בדימוס שלמה אהרונישקי, מפכ"ל
המשטרה לשעבר
אלוף במיל' איל בן ראובן
מר רפי בן שטרית, ראש עיריית בית שאן
לשעבר
תא"ל במיל' יהודית גריסרו

עדים:

ניצב בדימוס דן רונן
מר גדעון סער
מר אביגדור ליברמן

פרוטוקול

נכנס העד דן רונן, ניצב בדימוס ומנכ"ל המשרד להגנת העורף לשעבר.

שלמה אהרונישקי: אני רוצה לברך את כב' השופטת אלשיך שהועילה להצטרף כיו"ר הוועדה, היא חיזוק חשוב ובעלת יכולות גדולות. אנחנו מאחלים לך וכולנו הצלחה גדולה, ולהוביל את זה למקום שבו אנחנו רוצים להיות. ורדה אלשיך: שלום, בוקר טוב. אני שמחה להיות כאן. אני חושבת שזה המעט שניתן לעשות, כמו שבכל המהלכים האחרונים בתקופה האחרונה האזרחים הם אלו שנוטלים את היוזמות ואת הכוח לעשות את מה

שצריך לעשות. אם זה המעט שנוכל לתרום לעניין, אני רואה בזה חשיבות גדולה, ולכן הסכמתי להצטרף בשמחה. אני מברכת את כולנו בהצלחה, כי ההצלחה שלנו היא ההצלחה של מדינת ישראל שאנחנו אוהבים וכל כך יקרה לנו. נקווה שהכול יהיה טוב.

שלמה אהרונישקי: ומה שלא יהיה טוב, נתקן. אני רוצה להמשיך את הפתיח, ואחרי כן השופטת תמשיך את העניין. בשביל הפרוטוקול, אנחנו מצפים שתגיד את האמת, את כל האמת ואת רק האמת. תן לנו את השם שלך ופרטים אישיים.

העד: דן רונן, ניצב בדימוס. אם תרצו אפרט טיפה תפקידים מעבר לתפקידים הרשמיים. מנכ"ל משרד להגנת העורף לשעבר, וגם מאז תחילת המלחמה "חרבות ברזל" הקמתי סיירת ארצית לטיפול ובדיקה של כל מערך היישובים. אפילו פגשתי את (?) בצפון. מרבית היישובים במדינת ישראל בתפקיד מג"ב ומשטרת ישראל, ואותם בדקתי. אני אתן דוגמה - בת חפר מול טול כרם, נושא שהתחיל עכשיו לתפוס תאוצה. אמרה לי ראשת המועצה לשים לב לנקודות הללו. ממש בימים האחרונים סיימתי ועדה לנושא של מועצה אזרית מטה יהודה, גם בהיבטי חירום וביטחון. ויש עוד דברים, הקצבתם לנו שעה ואני לא חושב שזה יספיק. נתחיל משעה.

שלמה אהרונישקי: בוא אולי מההתחלה, נדמה לי שאתה בקי בנושא העורף ועסקת בזה. תן לנו קצת את השתלשלות העניינים בנושא העורף.

העד: נושא העורף הוא אולי אחד הנושאים הכי מורכבים, ולצערי במדינת ישראל חשיבה אסטרטגית מובנית אמיתית אחת לכמה זמנית היו מעדכנים שכל נושא העורף צריך לצאת ממשרד הביטחון לאלתר. אני אסביר את זה במילים פשוטות, אני הייתי בקבלת האחריות בדרום, לקחנו את האחריות מהצבא למשטרה. אני עסקתי בצוות הארצי שמונה אחרי מלחמת המפרץ עם הרשל צפיר, שהיה יו"ר הוועדה. אני הייתי ניצב המשטרה בוועדה.

שלמה אהרונישקי: מתי זה היה?

העד: 91', התחיל באוקטובר והסתיים איפשהו בשנת 92'. בוועדה הזאת למשל המלצנו על הקמה של פיקוד העורף, כי הבנו שלא סביר שפיקוד מרכז יהיה אחראי על תל אביב, פיקוד צפון על חיפה, ופיקוד דרום על באר שבע. המלצנו להקים את פיקוד העורף, שקם בפברואר 92'. המפכ"ל מצא לנכון למנות אותי כנציג המשטרה בפיקוד העורף, והייתי שנה וחצי במטה של פיקוד העורף עם האלוף הראשון זאביק לבנה, ובעצם שמנו את כל התשתית של חיבור הפיקוד הצבאי לפן האזרחי - רשויות, ארגוני הצלה וכן הלאה.

בהמשך, כשבאתי להיות ראש אג"ם כמו שאתה זוכר, אחד הדברים ששמנו על השולחן בגלל טרור המתאבדים המטורף, אתה היית אז המפכ"ל, לא הייתה אפשרות למשטרה להתמודד עם הטרור שהיה פה שכל שני וחמישי מתפוצצים אנשים, לכן הלכתי לשותפויות עם גופים אזרחיים שיש להם יכולות ולרתום אותם למשטרה. פתחתי את המשטרה לכיוון הפן האזרחי, והיה גיבוי לזה גם מצדך וגם מצד השר דאז, עוזי לנדאו. לימים הייתי מפקד המחוז הצפוני. בימים רגילים אני עושה הערכות מצב, ופתאום נופל אירוע של חטיפת שני החיילים גולדווסר ורגב בצפון. זה היה שלושה שבועות אחרי חטיפת גלעד שליט בדרום. כשעושים בזריזות מה המשמעות של ממשלה, איך תקבל החלטות ומטה כללי וכו', אולי לא הזכרתי שהייתי ראש המטה המבצעי של השר לביטחון הפנים, ולכן ישבתי במשך שנה בישיבות ממשלה כשאריוק שרון היה ראש ממשלה, והתובנה שלי הייתה שזה אירוע סופר חמור. עשיתי פניית פרסה בצפון, נסעתי ישר למפקד אוגדה 91, חברי גל הירש. כשהבנתי שהאירוע כל כך מורכב, הבנתי שהולך להיות פה ברוך. ומשם נסעתי לאודי אדם, אלוף הפיקוד בצפת. אני נכנס חמישה לאחת, באחת הערכת מצב. רוצה להגיד שפעם ראשונה שראיתי מטה כללי מתיישר לפי דעה של אחד, האחד

הזה היה דן חלוץ הרמטכ"ל. אף אחד לא קם ואמר אחרת, והיה ברור לי שבאותו יום תיפתח מלחמה עם החיזבאללה. אני מזמין הערכת מצב בעכו, את כל גופי החירום וההצלה שמוכרים ברמה הארצית, ממנכ"ל מד"א, חברת חשמל, כיבוי והצלה, רשויות וכו'. ב-23:00 הסתיימה באותו יום ישיבת ממשלה והחליטו לצאת למלחמה, כמו שחשבתי שיהיה. לא היה אלוף אחד שהתנגד. לכן הבנתי לאן זה הולך. אני רוצה להזכיר לכם את זה במילים פשוטות, היה רמטכ"ל דומיננטי, שר חדש בשם עמיר פרץ, והיה אולמרט ראש הממשלה. אני פותח סוגריים, בשתי המלחמות האלה להבנתי ולטעמי צה"ל כשל בהגנה על האזרחים, פעם בעורף ופעם כשכבשו אותנו בדרום במלחמה הנוכחית. בעניין הזה צריך להבין, התובנות שלי בגלל שישבתי בכל הצמתים הללו, יכולתי להבין את מה שאמרתי לכם, להגיע להערכת מצב ומיד היערכות. לימים, ואני עושה את זה קצר, תכף אדבר על הגנת העורף, כשהתחילה מלחמת לבנון השנייה, אני מצהיר, קצין המודיעין שלי היה נסראללה, ורק הוא. הוא תמיד היה אומר איפה הוא תוקף מחר, ולכך הייתי נערך, והוא תמיד היה עומד במילה שלו. בתוך הצבא היה הרבה מידע על סוגיית החימושים שחיזבאללה מחזיק כנגד ישראל. פעם אחת לא קיבלתי

שום פריט ושום אינדיקציה, היינו צריכים לאסוף ממצאים בזירות, לתחקר אותם במעבדות, ולחזור ולתת הנחיות. כל יום נתתי הערכת מצב רק אחרי שנסראללה דיבר. מפה הלכתי להיות המנכ"ל להגנת העורף. אגב, בגלל המלחמה הזאת התקשרתי לגלעד ארדן, שלא הכרתי אותו קודם, ברגע שגבי אופיר התפטר מתפקידו, ואמרתי אני חייב לחזור לתקן את התיקון, כי במלחמה הזאת הבנו שהעורף מופקר. לא יכול להיות שפיקוד העורף שהקמנו ב-92, עם 85 אלף חיילים, לא יכול להיות שכמעט שלושה שבועות לא גייסו חייל אחד והשאירו רק את גופי החירום וההצלה.

איל בן ראובן: אתה מעלה פה נקודה חשובה, אם אנחנו לוקחים את 2006 כנקודה-

העד: שלא למדנו כלום, איל.

איל בן ראובן: אתה אומר שמפקד המחוז הצפוני של המשטרה יש כבר פיקוד

העורף, אבל בפועל אני מהצבא לצורך העניין, להבנתי, מפיקוד העורף בשלב הזה לא מקבל כלום.

העד: נכון.

איל בן ראובן: זה בעצם מה שאתה מסביר לנו.

העד: נכון.

איל בן ראובן: וזה מתקשר באיזושהי צורה לאמירתך לגבי מיקומו של פי קוד העורף במדינת ישראל בכלל.

העד: נכון. לטעמי, אם תרצו אגיד את זה גם בסוף-

שלמה אהרונישקי: רגע, אני רוצה לסגור את מלחמת לבנון השנייה, כי בזמנו בדוח המבקר הוא העיר לך שפעלת בניגוד למדיניות הנדרשת.

העד: כי האחריות של הצבא, הוא צודק. ברגע שיש התקפה חיצונית על

מדינת ישראל, הכלל אומר שהאחריות עוברת לצה"ל על כל המשתמע, ואז כל הגופים בתוך העורף תחת צה"ל. במלחמת לבנון השנייה שיניתי את המשוואה הזאת, כי לפני שבועיים המחוז הצפוני עשה תרגיל עם פיקוד העורף, והכרתי את מפקד פיקוד מרכז, היינו נפגשים אצל עוזי דיין, אמרתי לו כל עוד אני מפקד המחוז פה אין סיכוי שפיקוד העורף יקבל איזשהו אירוע לנהל אותו. האפשרות היחידה שלך להביא את הגדודים אליי, ואנחנו ננהל אותם. ככה תרגלנו שבועיים לפני המלחמה כשלא ידענו שתהיה מלחמה. אבל בתרגיל גייסתי אלפי חיילים. במציאות כשהתחילה מלחמה אמיתית הוא לא גייס חייל אחד, ותמיד התשובה שלו הייתה שאין אישור מהרמטכ"ל לגייס. אני יודע שהיה לו כובע של הג"א, שכפוף ישירות לשר הביטחון, וביקשתי ממנו לבקש ישירות משר הביטחון, והוא לא

עשה את זה. לדעתי הם חטפו לא מעט, גם הוא, הרמטכ"ל ושר הביטחון. שורה תחתונה, בגלל הטראומה שאני מגדיר שהעורף מופקר, הממשלה לא תפקדה, אותו סיפור כמו עכשיו, גיידמק תפקד, הוא הקים מחנה למפונים, אוטובוסים נשלחו לקריית שמונה ביום האחרון של המלחמה. מ-12 ביולי 2006 שנפתחה המלחמה עד 14 באוגוסט, האוטובוסים הגיעו ב-14 באוגוסט, שתבינו את גודל המחדל, שהממשלה לא מתפקדת.

יהודית גריסרו: אין ספק שאתה מגיע עם הרבה מאוד ניסיון ונוכחות פיזית בהרבה מאוד מוקדים משמעותיים. האם אתה יכול לכנס את זה לכדי שלוש תובנות מרכזיות על המיקום של העורף ומה צריך שיהיה?

העד: תובנה אחת - חיביים להקים משרד אזרחי להגנת העורף. לאחר שהייתי כשנה מנכ"ל המשרד להגנת העורף, ואני יכול לתת דוגמה, אולי תזכרו את השלט של דצמבר 2013 שנחסמו צירים 443 וגם ציר 1, אנשים נתקעו במכוניות, הייתה פשוט סופת שלגים ואנשים נתקעו.

יהודית גריסרו: עצם ההקמה של משרד מה תיתן?
העד: לאירוע הספציפי הזה של סופת שלגים הייתי היחיד שעשה הערכת מצב שלושה ימים קודם, כי הייתה תחזית, והיה צריך רק ללחוץ על

הכפתור, כי הנחיתי את כל משרדי הממשלה, ואת כל גופי החירום וההצלה, תיאמתי את כל נושא התשתיות. למשרד הגנת העורף היה תקציב, ולכן התשתיות שעבדתי מולן היו משרד הביטחון. אני הפעלתי את גורמי משרד הביטחון, ושילמתי על כל פעולה שעשיתי. הפעלנו את פיקוד העורף ו-1001 דברים. זה עושה הבדל. אפילו המלחמה של היום, איזה כשל שר הביטחון של העורף. פיקוד העורף הוא פיקוד צבאי. אני יצאתי כראש משלחת לתרגיל שהזמינו אותי בפימ"ה בארה"ב במרילנד ובאלסקה. פעם ראשונה שמי שמנהל את העורף הקטן הזה של ארה"ב אלה גופים אזרחיים, לא מצאתי לובש מדים אחד בכל התרגיל הזה. וכשבאתי למושל באלסקה, שאלתי אותו אם הוא מקבל מהצבא כל מה שהוא צריך, והוא אמר שכן, הוא זה שמנהל את האירוע, הוא המושל הנבחר. רוצה להגיד, גלעד ארדן זו דוגמה פיקס מצוינת לדבר הזה של העורף, בתקופתו הקצרה כשר להגנת העורף הביא תקציב של 200 מיליון שקל, והיה לי 400 מיליון שקל. גם כשהולכים למשרד התחבורה, יש לו תקציבי עתק, אבל הכול מוקצה לפרויקטים. אני היחיד שיש לו 400 מיליון שקל גמיש, יכולתי להחליט כל דבר שרציתי ולבצע. אם נחזור לשלד של מה המשמעות של אזרחים, אנשים ביקשו מטרה, קיבלו. שופלים, קיבלו.

טרקטורים, טוריות, תאורה. גוש עציון, אני יכול להראות לכם מכתבים מראשי רשויות שאמרו שהם לא מכירים דבר כזה, בעשר בבוקר מדברים איתי, ובשתיים הציוד נוחת בחצר. רק משרד אזרחי עם שר נוכח יכול לעשות את זה במאה אחוז, השר לחזית האזרחית. חייב להיות שר ממונה עם תקציב עצמאי. הפן האחר בתובנה הנוספת שאת שואלת זה לגבי זה שהייתי כמנכ"ל וגם גלעד, הסכמנו שאנחנו מחזקים את הרשויות המקומיות וגם האזרחיות. ניקח את הדוגמה של עכשיו, ראש רשות נגיד אשכול, מהדרום, מועצה אזרחית אשכול, הוא צריך להתחנן כל בוקר לממשלה שתיתן לו איקס כסף כדי לשלם למלונות שהוא פינה את האנשים שלו, כי הוא דואג להם כי הוא נבחר. במדינת ישראל התפקיד היחידי שבאמת נבחרים אליו זה ראש רשות מקומית. האזרחים בוחרים בו, ורואים בו כתובת לכל הטענות שלהם, ובצדק. לכן צריך להוריד סמכויות ותקציבים לרשויות המקומיות. יש מרכז שלטון מקומי, יש מרכז שלטון אזרחי. עם שי חג'ג' הייתי צמוד גם במלחמה, הוא ביקש שאני אהיה איתו. הם צריכים לקבל סמכויות, ולא הכול לירושלים. לצערי, גם בסיטואציה שנוצרה היום עם ממשלה שלא קשורה למציאות בכלל, לא בהיבט

של דוגמה, לא בהיבט של אפשרות, הכול סקטוריאלי ואישי, ופתאום המדינה מוזנחת ומופקרת.

איל בן ראובן: התזה שלך ברורה, הצגת אותה בצורה מאוד בהירה. אני רוצה לאתגר אותך ולקפוץ לכיוון מה שהיה ב-7.10 לגבי סוגיית היישובים שהם יישובי קו עימות, אלה שקשורים בטבורם לאוגדות ולחטיבות שמפקדות עליהם בעניין הזה. ישבנו אני ואתה ביחד, ולצורך העניין ראש המועצה מטה אשר, שאני מקווה שנפגוש בקרוב, הוא מתחילת המלחמה הזאת כשהוא צריך משהו אז הוא צריך לפנות לאוגדה, לחטיבה לגבי היישובים שלו - חניתה וכו', כל היישובים בגזרתו. כשהוא צריך לטפל ביישובים בקו האחורי, הוא צריך לפנות עכשיו לעורף, למשטרה, למג"ב, וכל אחד נותן לו משהו אחר. הבעיה ברורה לחלוטין. אבל איך אנחנו קושרים את הסיפור הזה של יישובי קו העימות, האם ראש המועצה אשכול, ירקוני, האם גם אותו אתה רואה קשור לפיקוד העורף, או שהוא קשור למפקד אוגדת עזה?

העד: אני אתן לך תשובה טיפה מורכבת, כי היית מפקד גיס צפוני. גם בתוך הצבא לא סגורים על עצמם. הקימו את פיקוד העורף, אבל הוא לא אחראי על כל היישובים. נהריה שייכת לפיקוד צפון, קריית שמונה גם. אם אני אחזור למלחמת לבנון ההשנייה, אני בא לאלוף הפיקוד

אודי אדם, ואני אומר לו אתה אחראי על קריית שמונה ונהריה, מה הקצית לי? הוא אמר לי אני אתן לך שמונה חיילים. פיקוד העורף לא גייס ולא התגייס. בשביל זה הקימו אותו בכלל. פיקוד צפון, שזו אחריות שלו, הוא עם הקשב למלחמה שלא כל כך הולכת שם בחזית. לכן מה שאני חוזר ואומר, לשאלה הקודמת של יהודית, שבעצם אם לא יקום משרד אזרחי נטו, בלי אנשי צבא, האזרחים ידאגו בעצמם, אז מה אנחנו עושים פה? האזרחים דואגים לעצמם כי הממשלה לא.

ורדה אלשיך: אתה שומט את הקרקע מהנטו של משרד האזרחי, כי בכל מקרה חייב לקשור אותו לצבא. אם צריכים לפנות למפקד הפיקוד-

העד: זה לא מה שאמרת.

ורדה אלשיך: אני אומרת מה ששמעתי. הרי הם לא יכולים לתת הוראות לצבא. אולי אם תבנה אותו כך הצבא יוכל להגיד להם משהו. אני לא רואה אפשרות שזה יהיה נטו כמו שאתה אומר, לאור מה שאתה אמרת, אלא אם לא הבנתי.

שלמה אהרונישקי: אני רוצה רק לחדד, כשאתם הקמתם את המשרד הגעתם לאיזו רמה של עץ מבנה, של תחומי הגזרה? על מי אתם אחראיים? על מי אתם לא אחראיים? הגעתם לאיזשהו נייר?

העד: המשרד אחראי על כל העורף האזרחי. זה גם בהיבט של משרדי הממשלה, אנחנו מנחים את משרדי הממשלה, וכל אחד אחראי לתחומו. כמו שהזכרתי את הסיפור של השלד, היו רעידות אדמה אגב מאילת ועד הכנרת. בכל רעידת אדמה כל התושבים האלה קיבלו ציוד חירום, קיבלו הכשרה, קיבלו טלפונים לווייניים וכו'. אני לא רוצה לגלוש, אז אחזור לשאלה של ורדה. אני בא ואומר שככל שנוציא את לובשי המדים מהעורף, וניתן לאזרחים לנהל את העורף, העורף ינוהל הרבה יותר טוב, והוכחנו את זה בתקופה הזאת 13-14, עשינו מהפכות, אני יכול לתת לכם הרבה דוגמאות. להקים בית ספר לאומי לחירום פעם ראשונה זה אני וגלעד הקמנו.

איל בן ראובן: מבחינתך זה גם יישובי קו העימות?

העד: בטח.

שלמה אהרונישקי: מי אומר ליישובים להתפנות? אתם או הצבא?

העד: אנחנו. זה משרד אזרחי, על כל המשתמע. החשיבה הייתה שאנחנו בונים משרד חזק, ואחרי איקס שנים מעבירים את זה למשרד לביטחון הפנים.

ורדה אלשיך: אתה מסתכן בזה שיגידו לך אז למה לא להתחיל מההתחלה ככה.

העד: כי המשרד לא בנוי לזה. לוקח זמן, זה תהליך. אני לא רוצה לגלוש יותר מדי כדי לא לסבך, אבל מספיק שאני מדבר על משק לשעת חירום. גלעד היה יו"ר ועדת מל"ח עליונה, אני הייתי סגנו. עסקנו בכמה דלק יש, כמה שמרים יש, וכמה מספוא יש לבעלי חיים לשבעה שבועות לפי תרחיש ייחוס. מי עושה את זה היום? אף אחד.

יהודית גריסרו: באמת כדי שלא נאבד אף טיפה מהידע הזה, האם אתה יכול על ציר זמן מהקמת פיקוד העורף ב-92' היו הרבה מאוד תמורות, רח"ל וכו', אתה יכול לנסות לתאר מה קרה עם סוגיית העורף?

העד: אני חושב שזו הטעות של כולנו, כשהקמנו את פיקוד העורף חושבים שיש כתובת להכול. אנשי צבא לא יכולים להנחות רשות, או שר.

יהודית גריסרו: אתה אומר שעצם הקמת פיקוד העורף נבנתה כל החשיבה על גופים אזרחיים שצריכים לטפל בעורף, ולכן יש כל פעם הבלחות?

העד: אני אענה מזווית אחרת. מהמלחמה ההיא והמלחמה הזאת למדנו שאי אפשר לסמוך אלא על עצמך. איל שאל לגבי נושא מי מארגן את היישובים. לפני המלחמה הזאת, "חרבות ברזל", היה מצב אבסורדי שהצבא אפילו לקח נשק ופיטר רב"שים בדרום, קהות חושים מוחלטת. היום, גם כשהתעסקנו בזה, אני נפגשתי גם הצוות הצה"לי שבדק ת"פ באיו"ש. אנחנו מדברים לא רק לחזק את היישובים, אלא

אפילו להקים מחלקות כוללות, אפילו 30, עם ציוד מלא והגדרה של מחלקת חי"ר, לא פחות מזה, לחימה. היום הטווח הוא כזה ענק, כי רק מתחילים מאפס. לכן מה שאני בא להגיד, יש פה המון סוגיות מורכבות שמי שלא עובר את התהליכים האלה זה קשה לחבר את כל הדברים. אני חושב שמשרד אזרחי שמנהל את העורף, צה"ל ומשטרה יש להם תחומי אחריות מוגדרים, שכרגע לצבא יש נגיד 400 יישובים, ולמשטרה יש 650 יישובים, ויש להם אחריות על זה. במסגרת הבדיקות שעשיתי, יש יישובים שאפילו אין תחילת הבנה של מה זה להקים ביטחון והגנה ליישוב. יש פה מערכות שלמות שירדו מנכסיהן, כי כולם חשבו שהגענו לשלום, למנוחה ולנחלה. אנחנו מבינים היום שנפתח עכשיו במרכז, בקלקיליה, טול כרם, עד תקיפה של חיל האוויר. אם לא מבינים שהמדינה חיה על החרב, היא לא תשרוד במצב הקודם כשכולם ישנים. גם אם כל הגופים פועלים מאה אחוז נכון, מי שאתם לא רוצים, עדיין אני אומר שלוקח 15-30 דקות עד שמגיע כוח מבצעי כזה או אחר. חייבים לייצר יכולת לכל גוף, לכל יישוב, לעמוד באותן 15-30 דקות. תסתכלו על ההבדל בין כפר עזה לבארי או לניר עוז, או זיקים אפילו. איפה שהייתה היערכות נכונה ובלמו את המחבלים על הגדר, הצילו את היישוב. איפה שלא

הספיקו להגיע לדשא, כמו בכפר עזה, הם נהרגו ליד מחסן הנשק.
 זאת אומרת, מה שאני רוצה להגיד, לפעמים דקות באירוע יש להן
 קריטיות לגבי הצלחת האירוע והצלת חיים.

שלמה אהרונישקי: מבחינת מחלקות כוננות זה חשוב מאוד, אבל זה פסיק בתוך מה
 שקרוי היערכות העורף למצבי חירום. אתה אומר המשרד להגנת
 העורף צריך להיות אחראי-

העד: משרד אזרחי, אני מדגיש.

שלמה אהרונישקי: ברור, לא פיקוד העורף.

העד: להוציא את זה ממשרד הביטחון.

שלמה אהרונישקי: מיד נדבר על זה, בסדר. מתוקף כך, המשרד הזה אחראי על
 היערכות העורף לפני, בזמן ואחרי.

העד: כל הזמן, בדיוק.

שלמה אהרונישקי: ואם לא היו ערוכים, בוועדת החקירה צריך שר להגנת העורף
 להסביר את זה.

העד: נכון.

שלמה אהרונישקי: עד לשם.

העד: עד לשם, על כל המשתמע. אבל גם אם צריך לפנות עכשיו את קיבוץ
 בארי, אז המשרד להגנת העורף מקבל החלטה ומפנה. אגב, זה מה

שהייתי עושה אם הייתי מנכ"ל משרד להגנת העורף בזמן האירוע הזה, לא הייתי מחכה להחלטת ממשלה. הייתי מפנה את כולם. והאבסורד הגדול, כולנו אזרחים במדינה הזאת שאכפת לנו מהמדינה, שנוצר מצב שבעצם אין כתובת. יש היום 30 וכמה משרדי ממשלה.

יהודית גריסרו: בדיוק לזה, אין משרד להגנת העורף. בהתייחס ל-7.10, מהניסיון שלך במשטרה ובמגזר הציבורי, מה הביטוי הכי משמעותי של התפקוד של המשטרה בהעדר גוף כזה?

העד: אני אומר כזה דבר, אם תשאלני לגבי אירוע ספציפי, פינוי וטיפול אוכלוסייה בדרום, משרד הגנת העורף היה צריך להיות הכתובת לזה, והכתובת השנייה משרד הפנים. יש לו אחריות, אבל הוא לא מממש אותה, וזה לאורך שנים. גם כשהייתי מנכ"ל המשרד להגנת העורף הייתי את מנכ"ל משרד הפנים שיישב, שלא יגיד כלום, בכל מיני כנסים, רק שיהיה החותמת שהוא נכח בדיון. משרד הפנים מתכחש לאחריות שלו. פינוי היא אחריות של משרד הפנים, והם מתכחשים לזה. פינוי, סעד, חללים - אלה נושאים שאחראי עליהם משרד הפנים. אני, כמנכ"ל משרד הגנת העורף, הייתי הולך לפגישות עם ראשי רשויות ומביא את יגאל צרפתי, רק שיישב, אמרתי לו אתה לא

אומר כלום, אתה רק יושב, אתה החותמת, כי החוק זה אתה. זה אבסורד, מה שאני אומר, אבל זאת המציאות. אם יקימו משרד אזרחי להגנת העורף כמו שצריך, ושהוא יקבל לא רק את הסמכויות אלא גם את התקציבים, בחקיקה, מה שלא היה. למה נסגר המשרד? אני אספר לכם.

רפי בן שטרית: למה באמת הוא נסגר? אתה מתאר שהיה איזשהו תהליך שהוביל לסגירת המשרד. אם אני אבקש ממך להיות סנגורו שלו, תסביר איך ממשלה מקבלת החלטה לסגור משרד כל כך חשוב. אני עבדתי מולך כראש רשות, שקידמנו תהליכים בהקשר רעידות אדמה ובכלל. למה המדינה החליטה לסגור משרד כל כך חשוב?

העד: אני אנסה לעשות את זה הכי פשוט. ביום שקיבלתי את המינוי להיות מנכ"ל משרד הגנת העורף, היה דיון בכנסת, ועמי דרור שהיה ראש המל"ל בא להציג לראש הממשלה, אותו ראש ממשלה שהיום, את המשמעות. זה היה ב-12:00 בלילה, היו דיוני תקציב בכנסת. בשורה התחתונה, עמי דרור אומר אין שאלה, צריך משרד אחד שעושה הכול כמו שצריך. ראש הממשלה אמר זה מה שאני רוצה. אחרי שבועיים הוא הזמין את צמרת משרד הביטחון, אבל עובר חודש ולא קרה כלום, חודשיים, שלושה. זה תסריט הזוי מארץ ההזיות. זה אותו

ראש ממשלה שקיבל חותמת של דחיינות בוועדת מירון וכן הלאה.
הוא לא מתערב, לא כלום.

מתי קורה אירוע מירון? איל בן ראובן:

העד: ביוני 13'. בוגי היה שר הביטחון, גלעד ארדן השר להגנת העורף, ואז התחילו המתחים בין המשרדים. לי יש תקציבים, אני מפעיל את התשתיות, יש בזה יתרון ענק. לא צריך לצאת למכרזים. משרד הביטחון הוא המשרד האוטונומי היחידי, יש רשימת ספקים שאפשר לעבוד מולם. אז התחילו המתחים, אני בא לגלעד ואומר שאנחנו צריכים לקבל את כל האחריות ואת כל הסמכות ולהתחיל להתקדם, כי באתי לבנות משרד, לא בשביל לריב עם דן הראל או עם בוגי. זה הלך והחריף, עד שאמרתי הבנתי, ראש הממשלה לא מתערב, לא מקבל החלטות כמו תמיד. באתי לגלעד, אמרתי לו תקשיב, המכתב שלי מוכן. עכשיו תגיד לי מתי מתאים לך שאני אשים את המכתב. לא באתי לריב, באתי לבנות משרד להגנת העורף. הוא אמר תן לי חודש. אמרתי לו קח חודשיים. וכשראיתי שלא קורה כלום, כמעט שנה עוברת והמאבקים רק מחריפים, ומשרד הביטחון מתחיל לסגור ברזים, לכן אמרתי אם מקימים משרד אזרחי להגנת העורף הוא צריך להיות סופר עצמאי ולא תלוי משרד אחר. ובסוף, כשראיתי שזה

לא הולך, שמתני מכתב ראשון, וידעתי שזה יוצא תוך שנייה לכל העולם. גלעד ארדן שם בצהריים, ובזה זה נגמר. בעצם אני יזמתי את הסגירה של המשרד.

איל בן ראובן: מהם יחסי הגומלין שאתה רואה בין המשרד הזה להגנת העורף, בהנחה שישנו, לבין המשטרה? אנחנו שמענו פה לפני יומיים-שלושה ניצב במשטרה שסיפר לנו ואמר שהייתה פקודה, ואני רוצה לדעת אם הכרת אותה, שנקראה פרש פשט, והיא פקודה שבעצם הייתה אמורה לתת מענה לתרחיש 7.10 במשטרה. זאת אומרת שבמצב כזה למשטרה יש יכולות בזריזות שלה, במהירות שלה, שבה היא יכולה לגייס אנשים בעניין, ואז הוא אומר שבמשטרה בעצם היו שוטרים גיבורים שרצו לאן שצריך, אבל בפועל מבחינת פקודה של המפכ"ל או מפקד המרחב, לעשות תגבור ולהריץ מאות ואלפי שוטרים ליישובים בשעת אמת, הדבר הזה לא קרה, וזה חלק מהעניין. אני שם כרגע בצד את צה"ל, הכישלון של צה"ל סיפור אחר. זה אותו סיפור, אבל זה סיפור דומה. לכן אני שואל את השאלה, האם אתה רואה במשרד להגנת העורף מי זה הכוחות שלו שעכשיו במצב חירום, מעבר ללבוא לרשויות ולהציע עזרה בחלוקת אוכל, מי

הכוחות שלו שמסוגלים לתת מענה לנהריה כאשר משתוללים שם
מחבלים?

העד: אני חושב שצריך לעשות הפרדה. משרד הגנת העורף, משרד
אזרחי, אין לו כוחות מבצעיים. אני כמנכ"ל המשרד, כשהיה בא אליו
מפכ"ל או נציג, הייתי מסייע לו בתקציבים לרכישות, אבל זה לא
קשור. המשטרה כפופה למשרד אחר. מד"א אולי הגוף היחידי שלא
כפוף לאף אחד.

ורדה אלשיך: אני רוצה קצת למרכז את זה, פתחת קודם לאור השאלה של יהודית
ואמרת שיש לך שלוש תובנות לגבי העורף, מה צריך לעשות. פתחת
ואמרת להקים משרד אזרחי. מה עוד נראה לך?

העד: משרד אזרחי זה דבר ראשון. הדבר השני זה חיזוק רשויות עם
סמכויות, חקיקה ותקציבים. אם לא ניתן לרשויות להיות עצמאיות,
אנחנו יודעים כבר שזה לא עובד. אם לא ניתן להם את האפשרות זה
לא יעבוד. מה גם שיש להם גופים שלהם, יש את השלטון המרכזי,
השלטון המקומי והשלטון האזורי. צריך לתת להם יותר נפח ויכולות,
ולא לסמוך על הממשלה. והדבר השלישי זה לתת יכולות, כמו
שדיברת קודם, ברמה הכי נמוכה למטה. לא יודע עד כמה זוכרים,

בתפקיד הראשון שלי הייתי מפקד חבל יישובים במג"ב. בכל יישוב היו 70 כלי נשק, בכל יישוב היה מחסן נשק.

רפי בן שטרית: באילו יישובים?

העד: בכל היישובים. אני ממושב בירושלים, אבל זה לא רק. בכל היישובים שהייתי בהם היה מחסן נשק, רמ"ד, ושלושה שומרים על חשבון המדינה, 70 כלי נשק. אני יכול לספר לכם אנקדוטה, בכיתה ו' כשכולם גויסו למלחמת ששת היום, בא הרב"ש נתן לי ציכי ועשה לי אימון, ושם אותי בעמדה לשמור על היישוב. אני רוצה להגיד לא צריך להמציא שיטה, כמו שבן גביר עכשיו מחלק נשק. פגשתי אותו פעמיים אצל שי חגיג', אמרתי לו מה אתה עושה? אתה מחלק נשק, אתה מבין מה המשמעות? תדע לך שאתה יוצר ברדק לא נורמלי, גם בהיבט הפלילי, גם בהיבט הפח"עי. אין תקנים, לא יודע אם אתם זוכרים או יודעים. היו 1,700 תקנים במגזר היישובי פעם, מה שהזכרתי עכשיו. היום יש בקושי 500. אין כתובת לנשק הזה. אני חוזר ואומר, המשרד להגנת העורף, לחזק רשויות, ולרדת למטה עד היישובים כדי לתת להם יכולת להגן על עצמם. כי בסוף יש היום 257 רשויות מקומיות, 48 מועצות אזוריות, אבל 48 המועצות האזוריות

מחזיקות ב-95% מהשטח של מדינת ישראל. אם לא נחזק אותן, יש פה בעיה.

איל בן ראובן: לבניין הכוח אני מבין מה שאתה אומר. אתה אומר שמי שיצטרך

לבנות את הכוח ברשויות, מחלקות הכוננות, כל הסיפור של הג"א,

זה המשרד להגנת העורף. ועכשיו חירום, מי נותן פקודות עכשיו?

למי כפופים גדודי האגמ"ר ביישובים? מי נותן פקודות מבצעיות?

אתה יודע, הבעיה תמיד חלוקה בין שגרה וחירום בין משרדים, כי אז

המעבר בזמן אמת מתחיל תמיד סיפור. אני בניתי את הכוח, עכשיו

מפעיל את הכוח מישהו אחר. איך אתה רואה את הדבר הזה?

העד: אני רוצה לחזור לשאלה הקודמת, שחשוב שאתייחס אליה, הנושא

של הפעלת הכוח. יש שוני, לא יודע מי ישב פה שדיבר על הפעלת

כוח גמיש במדינת ישראל.

שלמה אהרונישקי: אמנן אלקלעי.

העד: הוא היה ראש אג"ם, הוא יודע על מה הוא מדבר. בגלל שעבדתי מול

ראש אמ"ץ, אני יודע איך הצבא עובד. אני לא מתפלא שהייתה

התקלה הזו של המלחמה הזאת. אנחנו במשטרה, סתם דוגמה,

להפעיל את הימ"מ יכול גם תחנת משטרה, אם יש אירוע. את

המסוקים יכול מפקד תחנה, הורדנו את זה למטה. בצבא הפעלת

כוח, הזזה, אימונים, הכשרות או פעילות - יש אחד שקובע, אמ"ץ. אגף מבצעים. זו התקלה הגדולה. אין גמישות בהפעלה. ולכן כשאתה מדבר על משמר הגבול, ואם אני אחזור לתקופה שהייתי מפקד מג"ב באיו"ש, כשיש מבצע הכי מסובך, השב"כ יעדיף לעבוד עם המסתערבים שלי ולא עם דובדבן, כי הכול גמיש. אם הצבא יבין שאחד הלקחים שלו זה לתת לדרג הכי נמוך למטה, גם אם הוא סגן או רס"ן, להפעיל את הכוח המבצעי הנייד או לפחות יחידות מיוחדות - זה היה מציל את המצב. ולא כשמגיעים חיילים עד לפתח הקיבוץ ולא נכנסים כי לא קיבלו הוראה מלמעלה. המשטרה עובדת אחרת, ולכן היא גמישה. אנחנו גם קבועים בשטח.

איל בן ראובן: ב-7.10 לטענתו המשטרה כשלה.

העד: לא, ממש לא.

איל בן ראובן: הוא אומר השוטרים רצו, אבל המערכת לא פעלה לפי הפקודות שהיו.

העד: בוא נגיד אחרת, בניגוד לצבא שהגיע עד לפתח ולא נכנס למרות

שידעו שאנשים נטבחים בתוך הקיבוץ, למשטרה אין את הבעיה הזאת. מפקד יחידה יגיע לשטח וייכנס ללחימה, הוא לא צריך אישור מאף אחד. ימ"מ הוקפץ על ימין ועל שמאל, ונכנס ישר ללחימה.

כמובן שיש פערים בגודל של 3,000 מחבלים שנכנסים לך במכה אחת ומשבשבים את כל התפיסה על הגדר. אבל בשורה התחתונה, המשטרה שונה במהות בתפיסתה ובהפעלתה למול הצבא. בטח שמעת את הסיפור של חטיבת צנחנים, אף אחד לא אמר להם להגיע. דבר כזה לא יכול לקרות במשטרה. אם נשנה רק את זה, הרווחנו משהו במלחמה הזאת.

שלמה אהרונישקי: אני רוצה לחדד מה שהבנתי מאמנון. אין ספק ששוטרים לחמו בגבורה, נכנסו וחתרו למגע. על זה אני לא רוצה לדבר, אבל חשוב לציין את זה. מה שאמנון אמר שהניהול של החלק הזה בידי המשטרה לא היה תקין. למשל, רק אחרי 4 שעות הוא שלח 900 שוטרים מכל רחבי המדינה. אמנון אומר, במצב כזה לירושלים אנחנו שולחים 1400 לכל אירוע, היה צריך לשלוח 3000. הוא אומר הניהול הזה, בעיניו, לא תקין.

העד: כן, יש פה דקות שצריך לאתגר אותה. אני אומר את זה לכל האנשים שלא מצויים בחומר. יש הבדל באחריות. כשאתה מדבר עכשיו על הקיבוצים הספציפיים האלה, הם באחריות הצבא מאה אחוז, לא המשטרה. זה שהמשטרה הגיבה במפלסים נגיד, או לקיבוץ אחר, או במקרה גם היו במסיבת הנובה וכו', אז בסדר, המשטרה כבר

התערבה באירועים האלה ולא היה מישהו אחר שיגיב. אבל במהות יש תחומי אחריות מוגדרים בין הצבא והמשטרה. עסקנו בזה לא מעט.

שלמה אהרונישקי: צודק. אני עדיין מתעקש, כשאתם בניתם את המשרד, יש פקודת הקמה שאומרת מה תפקיד המשרד, מה תחומי הפעילות שלו, עץ המבנה? הגעתם לזה?

העד: זו אחת הבעיות המרכזיות שהייתה במשרד. אני רוצה להזכיר לכם שרח"ל הוקמה בגלל מלחמת לבנון השנייה. אני אמרתי שבגלל שקצין הג"א ראשי לא תפקד, ועדת מל"ח לא תפקדה, אז הקימו רח"ל, עוד גוף שיתאם? על בסיס רח"ל הוקם המשרד להגנת העורף, בהחלטות ממשלה ולא בחקיקה. אם הם רוצים להקים משרד אזרחי לעורף, חזק, עם כל היכולות, בחקיקה בלי טובות של אף משרד אחר, המשרד הזה יוביל את המוכנות של העורף למקומות אחרים לגמרי. אני אתן לכם דוגמה קטנה כדי להבין את המשמעות, כשבאתי למשרד ביקשתי לראות את התקציב של משרד הביטחון, מה הם מקצים למשרד. אני לא יודע אם תיפלו מהרגליים, 1.8 מיליון שקל. זה מה שהקצו למל"ח. איך אפשר לנהל בזה משהו? אולי ניירת, לא יודע מה. לכן אמרתי, השוני המהותי היה

שגלעד מונה, הוא הביא תקציב. כשנכנסתי למשרד היו לי 400 מיליון שקל גמיש לגמרי, לא צבוע שום דבר. זה עשה את המהפכה. נוסף את זה שהייתי בעצם משתמש בתשתיות של משרד הביטחון, שאני יכול עכשיו ללכת לקבלן איקס או לבקש משהו מחו"ל, זה בצייק קורה, בלי הצעות מחיר, מכרזים וסיפורים. כשמקימים משרד עצמאי, עם סמכויות, תקציבים, בחקיקה, ולא בהחלטות ממשלה שאפילו אמרתי לכם שראש הממשלה לא התערב, ולכן יש פה תקלה, ואז המשרד נסגר. והיום כשיש אירוע כזה, אין כתובת. לא פלא שאין כתובת, יש כל כך הרבה משרדים, רק כל אחד דואג לסקטור שלו ולא למה שצריך.

יהודית גריסרו: במקביל להקמת המשרד וסגירתו, היו עבודות שנעשו. אתה יכול

לתת סקירה של עבודות שנעשו בהקשר הזה?

העד: לא הבאתי מסמכים, אבל אני יכול להגיד שלפחות 70 ראשי רשויות,

הזכרנו פה, היו בתיאום לפגישות כל הזמן אונליין, כי הרגישו שקורה

משהו במשרד הזה. גם כי גלעד הוא דוחף, וגם אני לא הסכמתי.

הייתה רעידת אדמה קשה באילת, למחרת בבוקר כבר היו הנחיות

לביצוע. אני אתן עוד דוגמה, היה פיצוץ בעכו וקריסה של מבנים.

הכניסו שם גדוד חילוץ של פיקוד העורף, 400 איש. אמרתי ומה אם

תהיה רעידת אדמה כמו שהייתה בהיסטוריה ועכו תרד למים?

יהודית גריסרו: אין לי ספק לגבי הפעילויות שעשיתם כשהמשרד היה קיים, אבל

האם יש לך איזושהי היכרות עם הוועדות השונות שהוקמו כדי לבדוק

מה נכון לעורף? מאז סגירת המשרד היו כמה ועדות שטיפלו בזה.

העד: הזכרתי את הוועדה של עמידרו, ביולי 13', שכל העורף צריך להיות

כתובת אחת, משרד אחד, וזה מה שצריך שיהיה. פיקוד העורף,

לצערי, גדל ותפס נפח שהוא לא רלוונטי למציאות הישראלית. בטח

גם איל וגם שלמה יסכימו איתי, אין שני מפקדים בתא שטח אחד. לא

יכול להיות. זה מה שהוביל אותי לסיפור עם אלוף פיקוד דרום בזמנו,

שאמרתי שיש מפקד אחד בשטח. וזה ככה עבד, ומזל שעשינו את

זה שבועיים לפני המלחמה. אם יש משרד אזרחי חזק, ולידו גופי

חירום והצלה שמגיבים כמו שצריך ברמת היכולות, כי פיקוד העורף

נותן בעיקר חילוץ, רפואה וכו'. אין אפקטיביות בחילוץ הזה אם זה לא

קורה בדקות הראשונות, ומי שנמצא שם בזמן הזה הוא האזרחים,

ולכן צריך לחזק את האזרחים ברשויות המקומיות. זה שהיום פיקוד

העורף הולך לתעסוקה מבצעית, או במלחמה האחרונה מחלקים

נשק אחת עם מחסנית אחת, זו הזיה. זה לא התפקיד שלכם, וגם אין

לכם יכולת לעשות את זה. לכן אני חושב שצריך להחזיר את פיקוד העורף לקצין חיל ראשי מקצועי, להשאיר את המפקדים של המשטרה שולטים בשטח, גם בשגרה עובר לחירום. מה שלא עובד בשגרה, לא יעבוד בחירום. אי אפשר להמציא יש מאין. גם בלבנון השנייה שלחו לי שלושה אל"מים, אמרתי אתה קצין קישור לפה, אתה לשם, אין כלום. בשורה התחתונה, חייבים לשנות משהו בדיסקט של מדינת ישראל אם רוצים שהעורף האזרחי יקבל את המענה. יותר מזה, מלחמת לבנון השנייה בפעם הראשונה נפתחה חזית בעורף וגם בחזית, גם המלחמה בחזית האזרחית וגם בחזית נפתחו ונסגרו באותו היום. מה שקרה הפעם זה בכלל פשיטת רגל, המלחמה נפתחה אצלנו בשטח, נכבש שטח, גם בדרום וגם בצפון, ופתאום האזרחים מפונים מהצפון ומהדרום, נעזב רגע את הקטסטרופה שפקד את המשפחות המסכנות האלה, המדינה פשטה רגל על כל המשתמע. הדוקטרינה הייתה מאז ומתמיד שצה"ל תוקף ומכריע בשטח האויב, ולא שמחבלים מכריעים את צה"ל ואת המדינה בשטחנו וכובשים שטח. זו פשיטת רגל קולוסאלית. הייתה צריכה לשבת פה ועדה ממלכתית שתחקור את הדרג המדיני עם הבנייה של הקונספציה.

שלמה אהרונישקי: את תפיסת ההגנה קובע צה"ל, ולא המשרד להגנת העורף. אם צה"ל חשב שלא צריך כיתת כוננות או לא חשוב מה, מה המשרד להגנת העורף יכול לעשות?

העד: זה בדיוק מה שאני מנסה להסביר. המשרד להגנת העורף, היתרון שלו שהוא מפקח על כל משרדי הממשלה לעניין המוכנות של העורף. זאת אומרת, אני מנסה להסביר את זה ככה בפשטות.

ורדה אלשיך: נראה לך שיתנו לעשות דבר כזה שמשרד פיקוד העורף יהיה מעל מבחינה אזורית?

העד: זה מה שהיה בפועל, הייתי מקיים ישיבות עם מנכ"לי המשרדים בממשלה, ועושה להם ביקורות לראות איך התקדמנו. אני זה גוף אזרחי שבא למשרד ממשלתי. תארו לכם שבא קצין בצבא, לא משנה מה דרגתו, והוא בא להנחות את השר ואת ראש הרשות. זאת הזיה. רק במדינת ישראל השטות הזאת קיימת. בכל המדינות בעולם יש גופים אזרחיים על מלא שדואגים לעורף האזרחי. הסברתי קודם, אגב, כשהייתי במרילנד בתרגיל הארצי של פימ"ה, אמרתי אוקיי, תפגישו אותי עם ראש פימ"ה. מי אתם חושבים שהגיע? אפילו גבר לא היה שם, רק נשים מנהלות את העסק. וכל הגופים האזרחיים אומרים אנחנו אחראים על זה, לא היה לובש מדים אחד. ואז יורד

האסימון שאומר רגע, רק בישראל נשארו ב-48, הכול זה צה"ל. אז הנה צה"ל כשל במלחמה א' ובמלחמה ב'. תפקידו של צה"ל להכין את הכוחות למלחמה ולהגן על גבולות המדינה, לא להיות כוח שלטון באיו"ש אפילו. הייתי מפקד מג"ב איוש, דיברתי על זה עם עוזי דיין מספיק פעמים, להקים יחידות מג"ב ושהצבא יתאמן ויהיה מוכשר כל הזמן למלחמה הבאה, כי זה מה שהצבא צריך לעשות. נוצר מצב שהצבא אחראי על הכול, וכשקורה אסון, ברוך אחד גדול. אם הצבא לא קיים, והממשלה לא קיימת, מזל שהאזרחים קיימים ומתארגנים. גם במלחמה היא וגם במלחמה הזאת. אני חושב שמשתי המלחמות הללו צריך להפיק מסקנה אחת - תנו לאזרחים את הכוח ואת הסמכות לנהל את עצמם, נקודה.

שלמה אהרונישקי: אם אני מסכם את מה שאמרת, נקודת הכשל המרכזית בטיפול בעורף במלחמה הזאת זה שאין משרד שמתכלל את זה.

העד: אין משרד, אין כתובת. אתה צודק. איך יכול להיות שבממשלה של +30 שרים אין כתובת אחת?

רפי בן שטרית: והסמכויות מחולקות לכמה משרדים בעצם, כל משרד יש לו חלק בכל המערך הזה. אין משהו שמתכלל, אין אבא אחד.

העד:

נכון. אני יכול לספר לכם סיפור מעולם אחר, ורדה מכירה את עולם הפשיעה אני מניח. כשאני הייתי ממלא מקום מפקד תחנה בראשון לציון, יום אחד התקשרו אליי ואמרו בראשון יושבים שופטים בבית משפט בראשון, תביאו את העצורים האלה והאלה. אני אומר רגע, פעם ראשונה שאני שומע שיש בית משפט אחד, אף אחד לא עדכן אותי. אמרתי אני לא מביא אף עצור. זה בדיוק הסיפור. משרד האוצר נגיד תקצב את משרד המשפטים, לא תעדכן את הרשויות הרלוונטיות שיתארגנו לעניין הזה? יד ימין ויד שמאל ממש לא מתחברות. אגב, זה נכון בשוטף, זה נכון בכלל, והנה התוצאה היא גם במלחמה, כשאתה רואה לאן הגענו. אין כתובת.

שלמה אהרונישקי: יש לכאורה תפיסה עקומה שהשתרשה במדינה. פיקוד העורף אחראי על הכול. אבל פיקוד העורף, מטבע הדברים, נשאב לנושאים שהם יותר בעייתיים, ובאמת חלק גדול מהדברים כתוצאה מזה מוזנחים.

איל בן ראובן:

אם אני מבין נכון, מה שאני שומע בעצם, ויש בזה הרבה דברים נכונים, שאנחנו עדיין חיים כולנו בעידן של מלחמה בין צבאות. כאשר יש מלחמה בין צבאות, זה די ברור שהצבא נלחם קדימה בשטח אויב

וכו', והעורף הוא חזית משנית. ולכן כל הבעיות העורף הוא זניח. שם משקיעים פחות, כי הצבא יעמוד ויחזיק.

יהודית גריסרו: ותוסיף לכך את העובדה שהרבה מאוד גופים נבנו, ואז ברגע האמת אומרים אוקיי, יש פה איזה גוף שיש לו שרירים והוא חסון.

איל בן ראובן: אני אומר את הדבר הזה כי אנחנו בסופו של דבר כוועדה נצטרך לתת המלצות בעניין, ואני עדיין, יכול להיות שאני קבוע בעולם ישן, אני כן רואה את מה שקרה ב-7.10, דיברנו על זה, שתולה, ישוב בקו הגבול ואין נשק אחד, אין כיתות כוננות, שום דבר, העסק מרוסק. בדרום חלק מהיישובים יותר טובים, וזה בעיקר תלוי בדמויות שנמצאות ביישובים האלה. אם זה אחד, זה עובד, ואחרת לא. כל הדבר הזה בהינתן שיש משרד להגנת העורף אז הוא אחראי, הוא מאמן את כיתות הכוננות, הוא נותן להן נשק, דואג שהן יהיו מוכנות וכל הדבר הזה.

העד: כשאני אומר המשרד להגנת העורף, כמו שאמרתי קודם, הוא מנחה את משרדי הממשלה. אותו דבר יורד למטה לגופים הרלוונטיים - משטרה, צה"ל וכו'.

איל בן ראובן: הבעיה שלי עדיין בהבחנה שבין השגרה ובניין הכוח לבין החירום והפעלת הכוח. זאת אומרת, אני בא ממקום שבו כאשר עושים

הפרדה בין שגרה ובניין לבין הפעלה העסק בעייתי, תקוע, ואז תמיד יהיה ויכוח מי אחראי על מה. בעניין הזה אני מתקשה לראות איך מחברים את הדבר הזה. תיתן לי רק להבין, אתה אומר המשרד להגנת העורף הוא הגוף שיהיה אחראי לבניין הכוח, דרך משרדי הממשלה השונים, דרך המשטרה, דרך הצבא, יוגדרו גבולות גזרה מי אחראי בהפעלת הכוח לצורך העניין על בארי ועל שתולה, ששם כנראה מי שיפעיל את הכוח זה הצבא, כי זה על קו הגבול, אי אפשר לעשות שם חלוקות. זה מה שאתה בעצם אומר? אני כל הזמן מנסה לחשוב איך זה יראה.

ורדה אלשיך: אני רוצה להשלים. אני חוששת, אנחנו לא יכולים להתעלם איזה עם אנחנו ואיך אנחנו מתנהלים בחיי היומיום בלי מלחמות. אני חוששת שבמבנה הזה, כשהמשרד להגנת העורף יצטרך לתת כל מיני הוראות למשרדים אחרים, יתחיל ריב סמכויות. והשאלה איך תוחמים את העניין הזה, מפני שאם יתחיל ריב סמכויות, אנחנו נמצא בסוף את המים נשפכים עם התינוק.

העד: קודם כל, עשינו את זה, זה לא שאני אומר נבדוק את זה לעתיד. לדוגמה משרד האנרגיה, הייתי מבקש ממנו שיפרט לי בדיוק מה מצב המלאים של הדלקים.

ורדה אלשיך:

אתה מדבר על ימים אחרים.

העד:

אוקיי, אבל אני אומר. בשורה התחתונה, עשינו את זה. הייתי הולך למשרד הכלכלה למשל, ומבקש שיבדוק מול כל הספקים כמה מלאי יש של קמח ושמרים. זה נשמע טריוויאלי, אבל אלה דברים שקשורים בתרחיש הייחוס של מוכנות העורף. מחר מדינת ישראל מבודדת, איך היא חיה? אנחנו צריכים לדאוג שלמדינה יהיו מלאים של החומרים הבסיסיים - דלק, מספוא, מזון וכו' - לכלל האוכלוסיה לפחות לשבעה שבועות. זה התרחיש שגלעד ואני אישרנו בזמנו, שבעה שבועות. זה עולה הרבה כסף, מיליארדים. זה לא שאני משלם, המדינה משלמת דרך המשרד הרלוונטי. משרד האנרגיה, משרד הכלכלה וכן הלאה. אלה דברים שכבר עשינו. ואז העורף יש לו כתובת, יש לו פיקוח ובקרה, יש משרד שמסתכל עליו בכלל. שאלת בצדק, מי מסתכל היום על העורף? אף אחד. אני חוזר ואומר, זה שהיום יש את רח"ל בתוך משרד הביטחון, והיא כאילו אחראית, זו תקלה. מה שעשו, בטח שמעתם על ועדת מזרחי למשל, כולם אנשי צה"ל, הם מבינים צה"ל, לא אזרחות ולא עורף. קיצצו להם את הכנפיים. יש עכשיו רשות בתוך משרד הביטחון שלא רלוונטית לכלום. אתם יודעים מה? אני אלך לדבר שהוא אולי אקוטי וחשוב

לוועדה הזאת. הדבר הכי אקוטי וקריטי למדינת ישראל זה האיום הרקטי. אין איום יותר גדול מזה. אם מחר נפתחת חזית צפון-מזרח, לצורך העניין חיזבאללה עם כל הארסנל שיש, והחות'ים ואיראן, שעפים לפה אלפי טילים ביום, אני לא בטוח שיש למדינת ישראל פתרון. אם בלבנון השנייה במשך 34 ימים היו בין 100-200 טילים כל יום, המספר הזה עשוי להיות מנה יומית רק מהצפון. כמה כיפת ברזל תוריד? אלף, אלפיים, 3000? זה הולך להיות פה קטסטרופה מטורפת, ומול זה אין מיגון. איך יכול להיות שבאיום מספר אחד על מדינת ישראל כבר שנים, לא נולד אתמול, אין שום תכנית ממשלתית למגן את אזרחי מדינת ישראל? ואני אגלה לכם סוד, המקלטים לא פתרון, גם לא בתל אביב ולא בשום מקום אחר. אצלי בצפון אנשים נהרגו בדרך למקלט וחזרה מהמקלט, כי לא תמיד ידעו מתי הטיל יגיע, ולא תמיד יש התרעה. גם היום אגב, נופלים טילים בצפון בלי התרעות. אבל מחר זה לא יהיה הצפון, אלא כל הארץ. ונסראללה אמר, יש לי טילים שמגיעים עד אילת. אם האיום הרקטי הוא האיום מספר אחד על אזרחי מדינת ישראל, אז איך יכול להיות שמדינת ישראל לא מובילה תכנית אחת למיגון?

רפי בן שטרית: היה שר ביטחון שהציג תכנית מיגון.

העד: גם מיגון הצפון, 5 מיליארד. 14 מיליארד כספים קואליציוניים יש,

אבל 5 למיגון הצפון אין?

שלמה אהרונישקי: לדעתי הפרטית, זה שאין מיגון זה לאו דווקא בגלל שאין משרד. זה

בגלל שהמדינה ככה מתנהלת. מקצים כסף ולא מקצים כסף.

העד: לא קשור למשרד. להפך, גלעד היה ראש צוות כשר להגנת העורף

בין-משרדי לשיפור מיגון העורף ובא עם תכנית, והציג אותה לראש

הממשלה. קיבל החלטה ראש הממשלה? לא. אתם יודעים בכמה

דיונים הייתי אצלו שלא קיבל החלטות?

איל בן ראובן: גם כשהתקבלה החלטה-

העד: לא מומשה.

איל בן ראובן: לא מומשה עשירית ממנה.

רפי בן שטרית: אולי כל התפיסה הזאת של אנחנו ממגנים את עצמנו לדעת, עוד

מיגון ועוד מקלטים, זה הביא עלינו את ה-7.10? שמנו מיגוניות

ברחובות, בגני הילדים, והפקודות של הצבא להיכנס למיגוניות, ושם

אתה מוצא את מותר. אולי כל התפיסה הזאת שגויה, שאנחנו

מתגוננים וכל הזמן צריכים לחכות למתקפה, ועכשיו אנחנו מחכים

שיתקפו אותנו מאיראן וחיזבאללה? אולי צריך לשנות את התפיסה

הזאת ולחשוב אחרת? למה שבדרום לבנון לא יתמגנו למשל? שמעת

פעם על מיגוניות בחאן יונס?

אני מסכים, אבל מזווית אחרת. אני אסביר למה אני מתכוון. לא יכול

העד:

להיות שאנחנו מתעסקים בשכבות מיגון, אפרופו כיפת ברזל, שרביט

הקסמים וכו', ואין לנו תקיפה הדדית של טילים לשטחים שלהם. זה

אני מסכים איתך. אבל אם יש איום מוחשי, והאפשרות היחידה

להציל חיים זה מרחב מוגן כזה או אחר בתוך הדירה, לא מחוץ לה.

אגב, ראיתי מאות זירות בצפון, אין מה לעשות, בתים מתפרקים. גם

בתים חדשים אגב. פגיעה ישירה מפרקת גם ממ"ד, אבל 30 מ'

והיינו בונים כל מיני קירות יצוקים, כל מה שקשור בבלוקים מתאדה.

לא משנה מי נמצא בתוך הבית. הלך הבית ומי שיושב בתוכו. צריך

להבין שאין מנוס מלשדרג את היכולת של מדינה להוביל תכנית של

מיגון. לא כל המדינה בבת אחת, אני מסכים. אבל צפון, דרום היו

צריכים להיות מזמן, עוד מעט יהיה גם מאיו"ש. תמיד אני אומר, היה

נכון להקים את פיקוד העורף רק בגלל שינוי פקודת הג"א, שהוא

חייב בכל תכנית בנייה חתימת מהנדס שלהם לעניין המיגון. רק על

זה היה שווה להקים את פיקוד העורף, כל השאר ממש לא רלוונטי.

אני חושב שגם היום זה קיים, זה חלק מהיתר הבנייה.

רפי בן שטרית:

העד: כן, אבל אי אפשר להמתין עוד עשרה דורות קדימה שכל המדינה תתמגן.

איל בן ראובן: אין פה שחור-לבן בדברים האלה, צריך לטפל במיגון התושבים, תחת היכולות שמתפתחות בצד השני שהן בעיקר יכולות אש.

רפי בן שטרית: איפה יכולות האש שלנו?

איל בן ראובן: ולפתח את יכולות ההתקפה. דרך אגב, יכולות האש קיימות.

רפי בן שטרית: לא הפעילו.

איל בן ראובן: גם כשהפעילו זה לא היה מספיק, כי אתה לא יכול לנצל מלחמה רק

באש. הבעיה בצה"ל שלאורך הזמן הורדנו את יכולות צבא היבשה.

רק במלחמה הזאת הפעלנו את צבא היבשה כמו שצריך בפעם

הראשונה. הצבא לא מספיק בנוי לזה גם היום. אם יש דבר שצריך

לפתח היום זה יכולות ההתקפה, ובעיקר של צבא היבשה, כי אש יש.

יש יכולות אש מאוד מרשימות.

העד: ברשותכם אני רוצה לדבר על כמה נושאים שהכנתי לכם, אם אין לכם

עוד שאלות.

רפי בן שטרית: תמשיך את הסקירה שלך.

העד: הכנתי כמה דברים שלדעתי מהותיים בקטע הזה של ההיערכות, וגם

אולי קצת תובנות. דיברנו על שגרה עובר לחירום, והמסקנה היא

בדיוק מה שהזכרתי קודם - ברגע שאנחנו הכנו את עצמנו בתרגיל לפני מלחמה, המלחמה הגיעה, בהפתעה, לא ידענו שתהיה, וזה היה חלק. זה לא שהייתי צריך לריב על סמכות להגיד למישהו, זה היה ברור כי עשינו תרגיל ביחד, וכך זה עבד. לכן הנושא של השגרה, אם לא בונים שגרה נכונה, שלא תצפו שבחירום פתאום הכול יסתדר. זה לא עובד. על הרשויות המקומיות דיברנו כמה פעמים. החזית האזרחית חייבת להיות מנוהלת על ידי אזרחים, לא לובשי מדים, ולא משנה באיזה צבע. ככל שהזמן עובר, יש רבים שנמצאים בתוך האזרחים. אנחנו לא ב-1948 שבקושי היה צה"ל. היום יש מספיק אנשים שנמצאים בקרב האזרחים שכל אחד יכול לקבל תפקיד ולבנות את עצמו במסגרת היכולת של הגנת העורף, על כל המשתמע. אני חושב שצריך שהצבא יגדיר לעצמו את הדברים המרכזיים - להתכונן ולהכריע את המלחמה הבאה. זה התפקיד המובהק, כי אין צבא אחר, רק הם יכולים לעשות את זה. אני מסכים גם עם ההערה שאומרת למה רק להתמגן, צריך לייצר טילי קרקע-קרקע גם לצד השני, שהם יכינו כיפת ברזל גם. לגבי יהודה ושומרון, אני חושב שאנחנו שוכחים, זו הייתה תפיסתי כבר ב-1996 כשהייתי מפקד מג"ב איו"ש, אנחנו שוכחים את כוחות צה"ל בנושא

שיטור והיום נוסף את הטרור היהודי, נקרא לזה, שלצערי שוטף שם בצורה בלתי נשלטת. חייבים להוציא את הצבא משם ולהכניס כוח שיטור. מג"ב נראה הדבר הטבעי, אבל אפשר להמציא גם משהו אחר. אסור שחיילים יגיעו לנקודות האלה שהם מתמודדים עם היהודים שעושים טרור בשטחים.

רפי בן שטרית: ועם הטרור הערבי מי צריך להתמודד? גם שוטרים?

העד: כן, בטח. אני יכול להגיד לכם, אולי טיפה לחדד, באחד המבצעים הגדולים ליד שכם, בוגי היה אז אלוף הפיקוד, והתקשר אליי לבקש את המסתערבים ועוד כל מיני יחידות שלי. שאלתי למה כל זה, הוא אמר הולכים לעשות מבצע במחנה פליטים ליד שכם. שאלתי מי המפקד שם, הוא אמר מפקד חטיבה. אמרתי לו לא, זה אני. כל הכוחות שלי, אתה לא נותן כלום מהצבא. אני רוצה להגיד שמג"ב יו"ש אז, בכל המקומות הכי רגישים - קבר יוסף, מערת המכפלה, קבר רחל - כל המקומות עם הסכסוכים וההתנצחויות, שם נמצא מג"ב, כי זה כוח קבוע. מילואים מתחלפים, סדיר הולכים לאימונים, אין כוח קבוע בשטח. תוסיף את הסוגיה שאתה לא רוצה שהחייל בן 18 שהתגייס יתמודד עם הפרחחים ששורפים שם כפרים, לא הגיוני. צריך לבנות כוח שיטור אמיתי, ויש היום יכולות. תבנו עוד חטיבה,

עוד אוגדה למג"ב יו"ש, לשחרר את הצבא לייעוד שלו להתכונן להכרעת המלחמה הבאה.

איל בן ראובן: כשהיו מבצעים מיוחדים שהייתי צריך לעשות, תמיד הראשונים שמול אזרחים, יהודים וערבים, היו מג"ב. מה הייתה הבעיה? כי קודם כל היא מורכבת מאנשי קבע, הם מקצוענים, הם יודעים את העבודה. מה תמיד הייתה הבעיה? שהיא הייתה נורא קטנה, ואז הייתי צריך להוסיף הרבה מאוד כוחות ולהעמיד כל פעם שהייתי צריך להפגיש חיילים עם אזרחים, לא תמיד יכולתי, כי הייתה גזרה מאוד גדולה. הסיפור הזה של כוחות שיטור הוא הערה מאוד נכונה.

העד: ספטמבר '96, כשראש הממשלה החליט לפתוח את מנהרות הכותל, זה הצית את השטח ולא היינו מוכנים לזה. לא היו מאגים. אני הייתי מקבל עשרות קצינים מהצבא, ומפעיל אותם למאסרים משותפים.

איל בן ראובן: אני איבדתי שבעה חיילים במנהרות הכותל בעניין הזה.

רפי בן שטרית: אולי זה היה חלק מחשיפת הבלוף הזה של כביכול (?)

העד: בסיטואציה של לחימה כשאתה לא מוכן, זה הכי גרוע. הזכרנו את קבר יוסף, נהרגו שבעה חיילים. אני מדבר על '96. זו בדיוק הנקודה שנתתי הוראה לפרוץ ולהגן על קבר יוסף, והייתה שם לחימה קשה,

וכולם נפצעו. אצלי אף אחד לא נהרג. החיילים שפרצו - נהרגו מתוכם שבעה.

איל בן ראובן: פיליפ סופר נפצע שם, באתי לבקר אותו כי הייתי מפקדו, והוא קיבל ממני צל"ש על ההתנהגות שלו. הם רצו פנימה, אנשים מקצועיים.

שלמה אהרונישקי: יש עוד משהו? אנחנו רוצים לסיים.

העד: כן, לגבי צה"ל אמרתי את זה תוך כדי, חייב שצה"ל ישמור על ההפעלה שלו. לא יכול להיות הכול דרך מישהו שאולי גם לא תפסו אותו ביום פתיחת הלחימה. צריכה להיות גמישות, לפחות מול היחידות המיוחדות. קורה עכשיו אירוע, לא צריך ללכת דרך ראש אמ"ץ. אני מכיר את השיטה הצבאית, זו תקלה. לי זה ברור למה הייתה תקלה שם. לגבי השלטון המקומי והאזורי, לתת סמכויות ואחריות, ותמיד אני אומר בהגדרה בתא שטח יכול להיות רק מפקד אחד. אם יש שניים זו תקלה איומה. לא סתם אמרתי לג'רי בעניין הזה אירוע, לא משנה מה, אתה בא לעזור, אתה לא מקבל לנהל את האירוע. המשרד לבט"פ זה משהו שצריך לדבר עליו. המשרד היום לא ממש משרד לביטחון הפנים. זה שמות שאין להם שום כיסוי. צריך איכשהו לבנות שני משרדים - משרד הביטחון, שעוסק בביטחון החוץ, שיש יכולות בלתי רגילות למשרד הביטחון, כי אנחנו זוכרים

שגם תרגלנו ייבוא של אמצעים בנתב"ג, בלי שום משרד אחר. זו הגדולה של משרד הביטחון שיש לו יכולת ועצמאות. משרד ביטחון הפנים צריך אותן יכולות, כולל אחריות על כל השטח, בלי דקויות של איפה עובר הקו.

איל בן ראובן: ואז איפה המשרד להגנת העורף?

העד: אמרתי, זה משרד אזרחי שמפעיל את משרדי הממשלה על האחריות שלהם. בשלב מסוים יהיה צריך לאחד את שני המשרדים האלה.

איל בן ראובן: עם המשרד לביטחון פנים.

העד: בסוף משרד אחד עוסק בפנים, ואחד בחוץ. אם זה יעבוד ככה, דיינו. ואני חייב להתייחס לסוגיית האחריות. לדעתי לוועדה חייבת להיות אמירה שככל שהדרג של מקבל ההחלטות עולה, מ"כ, מ"מ, מ"פ, מח"ט, ואחר כך הרמטכ"ל, שר הביטחון, ראש ממשלה. לא יכול להיות שהתפקיד הכי בכיר במדינת ישראל יהיה עם האחריות הכי כבדה לעתיד ולביטחון של המדינה. הוא לא מסוגל להגיד את המילים "אני אחראי", זו הזיה מוחלטת. ולכן צריכה לקבוע שהאחריות היא תלוית מעמד ותפקיד. אגב, אני אגיד יותר מזה, גם אם הממשלה במשך שנה הייתה עוסקת רק בביטחון, אך ורק, ולא בלפרק את

שלטון החוק, גם אז כשיש כזו תקלה, יש אחריות מלאה לראש,
ליושב הראש. אין פה שאלה בכלל.

שלמה אהרונישקי: דני, המון תודה.

העד: שמח שתרמתי במשהו.

שלמה אהרונישקי: זה נושא חשוב ודרמטי. אנחנו נמשיך.

העד: חן חן. שיהיה בהצלחה, וכל הכבוד על עצם הרעיון ועצם היוזמה.

יהודית גריסרו: תודה.

ורדה אלשיך: תודה רבה.

העד יוצא מן האולם.

נכנס העד מר גדעון סער, סגן ראש ממשלת ישראל לשעבר.

שלמה אהרונישקי: צהריים טובים, תודה רבה שהגעת. זה לא מובן מאליו. אנחנו ועדת
החקירה האזרחית לאסון ה-7.10. בשביל הפרוטוקול, אנחנו מצפים
כמובן שתגיד את האמת ואת כל האמת, ורק את האמת. כמה מילים
על תפקידיך השונים, ככה ברפרוף, עד היום. אחרי כן נצלול לתוך
הנושאים.

העד: אני הייתי במהלך השנים חבר בארבע ממשלות. מזכיר ממשלה בעוד

שתי ממשלות. שלוש פעמים חבר בקבינט הביטחוני. בשנים

האחרונות גם הרבה בוועדת החוץ והביטחון, ועדת משנה למודיעין של הפורומים הרלוונטיים לעניין. אנחנו בתקופה שהייתי בגמר החיים הציבוריים, הייתי באופן חלקי כעמית בכיר במכון למחקרי ביטחון לאומי, בסוגיות הביטחוניות והלאומיות מעסיקות אותי. אלה נושאים שהרביתי לחשוב עליהם, אם להתבטא רגע. אני רוצה להגיד שהיוזמה שלכם היא יוזמה טובה וחשובה. אני חושב שה-7.10 היה רעידת אדמה אדירה. קשה להגיד את זה, אבל זה לא רק האסון שפקד אותנו באותו יום, זה ביטוי להידרדרות של הרבה מאוד שנים בתפיסת הביטחון של ישראל, ובעצם אם להיות אמיתי, כפי ששלמה הזהיר אותי לפני העדות, אני חושב שה-7.10 הוא תוצאה של ניווט אסטרטגי שגוי של 30 שנה. את שלושים השנים הללו אני מחלק לשתי תקופות. תקופת הנסיגות, שזה 12 השנים מ-93 עד 2005, שלמעשה הנסיגות בפועל התחילו ב-1994 בהסכמי אוסלו ומסירת השטחים לרשות הפלסטינית שהוקמה. אני אבהיר, אולי כבר עכשיו, שאת הנזק המטורף ואובדן השליטה המבצעית והמודיעינית בשטחים הללו הרגשנו כבר שנים ספורות לאחר מכאן, באינתיפאדה השנייה. שלמה, היית אז מפכ"ל המשטרה. קצת קשה לתפוס שבשנים ספורות של אובדן האחיזה בשטח קמה כל האופרציה של

טרור המתאבדים, של מעבדות הנפץ, של כל תשתיות הטרור שנבנו על ידי הארגונים בשטחי יו"ש, למעשה בשטחי הרשות הפלסטינית. ההבדל היחיד בין שטחי הרשות הפלסטינית לשטחי לבנון/עזה וכד' מאז שבעקבות "חומת מגן" וכל המבצעים שהיו לאחר "חומת מגן" והכניסה והיציאה של צה"ל במשך השנים כל אימת שיש צורך להרוג או לעצור מישהו בשטחי הרשות הפלסטינית עדיין שמרנו את הדברים ברמה נשלטת. בשתי הגזרות האחרות, הנסיגה החד-צדדית מלבנון והנסיגה החד-צדדית מרצועת עזה ב-2005, אובדן השליטה המבצעית והמודיעינית היה דרמטי, וישראל בעצם בראייה לאחור, אם כי אני חייב לומר שאני התנגדתי לשתי הנסיגות הללו, ולגבי אחת מהן גם הייתה לי הזכות להצביע בכנסת כחבר כנסת צעיר, בעצם הנסיגה הזאת אפשרה צבאות טרור. המושג "ארגוני טרור" הוא אנכרוניסטי ולא רלוונטי לכוחות חמאס וחיזבאללה. לצבאות טרור להשתלט על גבולות מדינת ישראל בדרום ובצפון, ובעצם לייצר איום קבוע, גם שוטף ואגם אסטרטגי. בשוטף מדי פעם סבבי עימות, כמו שידענו, יותר מול רצועת עזה אבל גם מול לבנון ב-2006. אין לי אגב שום ספק כי יש כאלה שחושבים מלחמת לבנון השנייה הייתה הצלחה גדולה בגלל שהם מספרים לנו את

הצייזבט ש-17 שנה חיזבאללה לא פעל. הסיבה העיקרית שהוא לא פעל לדעתי הייתה מלחמת האזרחים בסוריה, והוא ניסה להציל את השלטון של אסד. ישראל החמיצה את ההזדמנות להכות בו ולפסק את חיזבאללה בשתי חזיתות באותן שנים, כמו שהיום הוא עושה לנו. אלה היו שנים של בניין הכוח. הנסיגות הללו במהלך קצת יותר מעשור יצרו את התנאים למה שהגענו אליו, אבל לא רק הן. כלומר, היו לאחר מכן 18 שנים שאני קורא להן "שנות ההכלה". מה זאת אומרת? אפשר לבניין כוח בשתי החזיתות הללו מבלי שישראל פוגעת בו. וכדי להשוות את זה לדברים אחרים, למשל למה שנעשה על ידי ישראל בסוריה במסגרת המב"ם, אנחנו רואים שישראל ניסתה לפחות לצמצם את בניין הכוח האיראני בסוריה, אבל היא לא פעלה באופן דומה מול עזה וחיזבאללה, אלא רק באופן תגובתי. למעשה מה שקרה הוא הפוך ממה שתואר במציאות. מה שסיפרו לציבור זה שחמאס מורתע וחיזבאללה מורתע. האמת הייתה הפוכה, וישראל לא פעלה, וגם כשפעלה לא פעלה כדי להכריע.

שלמה אהרונישקי: יש מושג כזה שאפשר למדוד אותו, הרתעה?

העד: קודם כל, שאלה מצוינת, מר אהרונישקי. אני רוצה לומר שאחד השיבושים בתפיסת הביטחון הוא שמדברים על ארגון ג'יהאדיסטי

באותם מונחים שמדברים על מדינה. אני לא חושב שאת חמאס ניתן להרתיע במובן שאנחנו מדברים על מדינת אויב. מאזן השיקולים הוא אחר. אני חייב להגיד לכם שזה גם היה ויכוח ביני לבין בכירים מאוד במערכת הביטחון שהסבירו לנו בקבינט שלסינוואר יש שני כובעים, כובע אחד כמי שעומד בראש תנועת התנגדות, וכובע שני כמי שאחראי לעזה ולתושביה, וכרגע הוא מעדיף את הכובע השני. לפי דעתי, מי שאמר את הדבר הזה, או האנשים שחשבו ככה פשוט לא הבינו את המהות של חמאס, שמגוללת בשם שלהם - תנועת ההתנגדות האיסלאמית.

יהודית גריסרו: סליחה שאני קוטעת. אין ספק שנוכחות בשש ממשלות, וכל כך הרבה שנים בציבוריות הישראלית, אז כדי שנוכל להפיק מעבר לכל הפרטים ההיסטוריים, מהן הנקודות שלדעתך צריך להתעכב עליהן ולתקן אותן?

איל בן ראובן: אני אשמח להרחיב. ישבת בשש ממשלות, והתיאור שאתה מתאר פה הוא תיאור מאוד מאוד חמור על קריסת ביטחון לאומי של מדינת ישראל לאורך שנים רבות. אני שואל אותך, כחבר בממשלות השונות, איך מנגנון קבלת ההחלטות במדינה דמוקרטית מאפשר לתהליך כזה לקרות? זאת אומרת שיושבים בממשלה אנשים, אני אתן לך דוגמה,

סיפור הכסף מקטאר לחמאס. הדבר הזה קורה, לא מוסתר, ויש פה החלטה של מישהו שזה יקרה. השאלה שלי האם זו שתיקת כבשים של מערכות הביטחון ושל חברי ממשלה, או איך קורה הדבר הזה שהיום נתפס אצלנו כלאחר מה שקרה כמפתח לאסון?

העד: כל המהלכים הללו שאני מתאר הייתה קונספציה שהדרג המדיני המוביל, הדרג הביטחוני וכלי התקשורת, כולם תמכו באות המדיניות. אם תסתכל היום על ההתנתקות מרצועת עזה, מה היה הרוב שתמך בה? הציבורי. ותנסה להסתכל בכלי התקשורת דאז על הדיון הציבורי שהיה אז, איך תיארו את הסכנות ואת היתרונות. היום תשאל את הציבור בישראל אם זה היה נכון או לא, ותקבל תשובה אחרת לגמרי. אם תתייחס ל"צוק איתן" למשל, זו ממשלה שהייתי חבר בה, ואני התנגדתי להפסקת האש עם חמאס. תבעתי פעמיים להביא את ההחלטות למליאת הממשלה. אני הוצאתי מהקבינט הביטחוני בתחילת 2013, ולא הייתי אז בקבינט. כל מי שהוביל - ראש הממשלה, שר הביטחון והרמטכ"ל - רצו להגיע לאותו מקום. אתה יודע היטב איך שיווקו את זה לקבינט, הביאו איזה מצגת שמסבירה כמה הרוגים יהיו, ואיך הסכמי השלום יקרו אם אנחנו נשלים את המלאכה. באירוע עצמו של "צוק איתן" ראש הממשלה

כבר מדבר על פירוז הרצועה. רק היעד הזה לא מומש ולא התקרבונו לממש אותו. עכשיו צריך להבין, ב"צוק איתן" היו פחות משליש להערכתי הכוח הצבאי של החמאס ממה שהוא היום. לא היה כל החלק הזה של המנהרות. ללכת עד הסוף ב"צוק איתן" היה פי כמה יותר הגיוני מאשר ב-2023. אני חושב שב-2023 קרה לנו אסון, אבל עצם התפיסה של לאפשר התפתחות של כוח צבאי מערבית לירדן בשטחי ארץ ישראל הקטנה, מרחק של קילומטרים מיישובים ישראליים, פלוס הנסיגה ששמה את האזרחים בקו ראשון. מה עשו הנסיגות בלבנון וברצועת עזה שכולם מחאו להן כפיים? פשוט שמו את האזרחים בחזית. אם תחשוב מה היום מטריד את תושבי צפון הארץ, הטילים? לצערי אזרחי ישראל התרגלו לטילים. מה שמטריד אותם זה פלישה קרקעית נוסח ה-7.10. ולכן בראייה שלי, כב' השופטת שאלה על עולם הפתרונות, לא יכול להיות עוד פעם סידור, לא בעזה ולא גבול הצפון, שהאזרחים מקדימה והחיילים מאחורה. תפיסת הביטחון האמיתית של ישראל לא יכולה לחזור למקומות האלה.

ורדה אלשיך: גדעון, מה הסיבה שאין מישהו, אני עכשיו שואלת שאלה כאילו תמימה לחלוטין, שבעצם אף אחד לא קם וצועק "המלך הוא עירום" ומביא את זה עם כל העוצמה בפרצוף?

העד: היו הרבה שצעקו, אבל הם נחשבו הזויים, קיצוניים, נגד השלום ונגד החלום. זה לא נכון שהדברים לא נאמרו. כמו שאמרתי ב"צוק איתן", ובהתנתקות, וגם לפני שנתיים במאי 2022 כשהתקבלה החלטה להכניס פועלים פלסטיניים מרצועת עזה, אני התנגדתי ואמרתי את הדברים בקול רם. התפיסה שהדרג המדיני הבכיר, והדרג הביטחוני אחז בה, צריך להבין שבסוגיות ביטחוניות ההשפעה הגדולה היא בדרך כלל לראש הממשלה ולשר הביטחון. לקבינט הביטחוני לעתים מביאים לקבל החלטה לגבי פעולה כזאת או אחרת, אם הוא אפקטיבי אז יותר, ואם פחות אז פחות, אבל בסופו של דבר מדיניות הביטחון יש לה שלושה אבות - ראש הממשלה, שר הביטחון והרמטכ"ל. בדברים האלה שאני מדבר עליהם, לצערי אם נבדוק אחורה, נראה שבדרך כלל הייתה תמימות דעים במעגלים האלה. שצריך לתת גודיז לחמאס, זה יכול להיות הכסף הקטארי, זה יכול להיות הכנסת פועלים, שבאותו זמן אתה יודע שחמאס מאכוון פעילות טרור ומנסה להדליק את ירושלים ואת יו"ש, מאכוון פעילות

טורר ביו"ש. אני לא מדבר על ההפתעה מתוך רצועת עזה. הייתה תפיסה כאילו ניתן להשאיר את עזה שקטה, וחמאס יפעל בזירות אחרות. בעצם אתה נותן לחמאס להישאר באזור נוחות, שהוא בונה את הכוח שלו, הוא מתחזק, ואז השאלה היא מתי הוא יתקוף. מדברים הרבה על המחדל המודיעיני. אני רוצה להגיד שבחיים תמיד יש הפתעות. צריך לצאת מנקודת הנחה שאתה תופתע. כשאתה רואה את הדברים אחורה ומנתח, אתה נדהם, כי היום אתה שומע את כל האזהרות של הנגדת ב-8200, של התצפיתניות וכו'. אגב, לדרג המדיני זה לא הגיע. נקודת המוצא צריכה להיות שאתה תהיה מוכן להתמודד גם כשיש הפתעה. מה הבעיה של ה-7.10, אני מנסה לזקק את האמירה. בעצם המחדל הוא עם שלושה מימדים. מחדל אחד מודיעיני, מחדל שני מבצעי, לא סביר שגם אם הופתעת זו תהיה התוצאה בשטח מבחינת מספר הנרצחים. לא סביר שעל כל הגבול של הרצועה במזרח ובפינה הדרומית בכרם שלום כל זה מגינים רק 500 חיילים, בלי קו שני. לא סביר. המחדל השלישי הוא המחדל המדינתי, שהוא בעצם מחדל של 30 שנה של נסיעה בכיוון הלא נכון כל הזמן. כששואלים אותי לאן הגענו, אני אומר הגענו לאן שנסענו, אבל בדיוק. אם באחד המימדים האלה - המודיעיני, המבצעי

או המדינת, המדינה הייתה מתפקדת נכון - לא היה 7.10. היה מספיק מימד אחד כדי שהתוצאות יהיו שונות לחלוטין, אבל הייתה קריסה רב-מימדית.

יהודית גריסרו: על מנת שלא יפקוד אותנו אסון נוסף כזה, מהם התיקונים שאנחנו אמורים לעשות ולהתמקד בהם על מנת שנוכל להגיד שלמדנו את הלקח? או לפחות ניסינו.

ורדה אלשיך: אני רוצה טיפה להרחיב. הזכרת את הנגדת שהתריעה ואמרה, ואיימו עליה שיגישו נגדה תלונה אם היא תמשיך לבלבל את המוח. מה הדרך שעוברת כזאת אמירה של נגדת? איפה היא נחסמת? שלא נחזור על זה עוד הפעם.

העד: אני לא בטוח שאני המומחה האידיאלי לזה. כבי' השופטת אלשיך, אני חבר בוועדת המשנה למודיעין, אני אתייחס למה אנחנו ידענו. אני סמ"ר במיל', וגם לדרגה הזאת הגעתי במילואים. זה ללא ספק נחסם. אנחנו ועדת המשנה למודיעין לא ידענו שום דבר מהדברים האלה, אבל אם אני יודע שגם שר הביטחון לא ידע, זה כנראה נחסם בתוך ההיררכיה הצבאית, צריך לראות אם זה ברמת האוגדה, או ברמת הפיקוד, או ברמה המטכ"לית, אבל בתוך הדרג המקצועי ביטחוני.

ורדה אלשיך: לא התכוונתי להפוך אותך למר ביטחון.

העד: אני מקבל את הדבר הזה. לא מזמן ציטטתי את מה שאמר ראש ממשלת צרפת פעמיים, ג'ורג' קלמנסו(?), שאגב גם ניצח את מלחמת העולם הראשונה והיה ממעצבי חוזי ורסאי, הוא אמר "מלחמה היא דבר רציני מדי מכדי להשאיר אותו לגנרלים", ואני חושב שהוא צדק.

איל בן ראובן: אני רוצה לשאול אותך כחבר ועדת המשנה למודיעין, מה אתה כחבר בוועדה ידעת? מה הגיע אליכם לצורך העניין מבחינת החמאס ועוצמותיו, כוונותיו? מדובר היום על תכנית של החמאס שהייתה ידועה, שיודעים בדיוק איך הוא יתקוף.

העד: למיטב זיכרוני, זה לא הוצג בוועדה. אני עבדתי בוועדת המשנה, אתה רושם את הדברים במחברת, וכשהתמניתי לממשלה קצת אחרי ה-7.10, ב-12.10, הסתכלתי מה כתבתי. לא היה שום דבר מהדברים האלה. נכון שדובר על עלייה בהסתברות למלחמה רב-חזיתית, או כל אחד יתן את השם שלו, מהסוג שאנחנו חווים היום. אבל הפוקוס, אם אתה שואל אותי, או החשש שהוקרן היה גבול צפוני, חיזבאללה, רדואן, ולא חמאס. להפך, התיאור שחמאס מבחינת הנכסים שהיו בידי הייתי אומר נחלשו, או לפחות לא הייתה

התחזקות בכוח שלו, שהוא היום מעוניין כמו שאמרתי קודם, מתעדף את כובעו כריבון ברצועת עזה. לא קיבלנו אף אחת מההתרעות האלה. התקשרתי באותה שבת למי שעוסק אצלנו במודיעין, שאלתי אותו מה? אז הוא אמר לי שלא קיבלנו שום דבר. ואז בדיעבד אמר לי גדי איזנקוט, שיש לו ניסיון צבאי, "יראו כשיסתכלו על החומרים אחורה שהיו דברים, רק השאלה איזו פרשנות נתנו לזה". אבל אני לא עניתי לתא"ל גריסרו, ואני רוצה לענות לה על שאלתה החשובה. מה התיקונים שצריכים להיות? קודם כל, צריך להסתכל על התמונה האסטרטגית, שהיום היא ברורה לכולם - איראן הצליחה בתכנית האסטרטגית שלה לכתר את ישראל בזרועות טרור, ואנחנו צריכים לפרק את האיום הזה. כמובן אי אפשר לפרק אותו ביום אחד או בשנה אחת. אבל חשוב מאוד לדבוק ביעדי המלחמה כפי שנקבעו על ידי הקבינט בעזה, ולגדוע את הזרוע הדרומית הזאת. הרי על מה מבוסס הרצון בהשמדה? אנחנו הבנו פתאום את המשמעות של הקרבה הפיזית של הפלסטינים. לא צריך אוגדות משוריינות, עם טנדרים וטויוטות. הקרבה הפיזית והמשמעויות שלה, שהיא תקרה סימולטנית ביו"ש חלילה, מלבנון, מעזה, אולי תהיה לנו גם חזית מסוריה עוד כמה שנים. זה אנחנו חייבים לכרות קודם כל את הזרוע

הדרומית של התמנון הזה, וזה לפי דעתי בידינו. היום כשמדברים על תמונת סיום של המלחמה שהיא כוללת, איש לא חושב ככה, את החמאס בשלטון בעזה לפי דעתי לא מבין שהתאוששות תהיה מאוד מהירה. זאת נקודה ראשונה. הנקודה השנייה - החזית הצפונית. כמובן שאי אפשר לעשות העתק הדבק של יעדי המלחמה בחזית הדרומית לחזית הצפונית. חיזבאללה זה כוח צבאי הרבה יותר גדול, הרבה יותר משמעותי. הטריטוריה הרבה יותר גדולה. אבל דבר אחד אני חושב שנכון לשתי החזיתות. כשאנחנו מדברים על תפיסת ביטחון שונה, הנקודה שאמרתי קודם, לא לחזור למצב שהאזרחים הם קו החזית הראשון. קודם כל צריכים להיות חיילים. אני לא אומר כרגע באיזה עומק זה צריך להיות, אבל אי אפשר לאפשר 7.10, וזה לא יושג אם אנחנו נגיע לאיזשהו הסדר ונחזור לקו הגבול הבינלאומי, ונסמוך על חיזבאללה שיקיים את ההסדר וכוח רדואן לא יחזור לגבול הבינלאומי. וכמובן, נקודה שלישית, שינוי גדול מאוד בסדרי הכוחות שנמצאים על הגבול הצה"ליים, גם בדרום וגם בצפון. אי אפשר לחזור לסד"כים מצומצמים. כשאתה בוחן את הסד"כים שהיו בצפון, 7.10 היה יכול לקרות בצפון עם תוצאות הרבה יותר גרועות, כי הסד"כ לא תאם את האיום, וזה איום שאני יכול להגיד שצה"ל כן

התריע בפניו והיה מוטרד עמוקות ממנו. אם אני בכל זאת מסתכל על המענה המבצעי, אם היינו מופתעים מצפון, הוא לא היה כיום. ונקודה אחרונה, הצבא חייב להיות צבא גדול. אני אמנם היום באופוזיציה, אבל אני הודעתי וביקשתי מהממשלה להביא את החוק שהביאה באיחור רב, ואני וחבריי לסיעה תמכנו, בהארכת השירות הסדיר. כמובן שיש עוד הרבה צעדים, כמובן שירות של כל גווי האוכלוסיה, כמובן שבחינה לאחור של שחרור המילואים מטעמים שונים שאנחנו צריכים את החיילים האלה, אבל קודם כל, כל החזון הזה- אגב, אני התנגדתי בזמן אמת לקיצור השירות הצבאי, כשהתחילו דיונים ב-2014 כשהייתי שר בממשלת נתניהו השלישית. צריך להחזיר את השירות הסדיר לשלוש שנים. הדלתא פה היא אדירה, כי כרגע הנטל שמוטל על צבא המילואים הוא אדיר ומטורף. אתה לא יכול לקרוא בשגרה לבעלי אנשים-

העד: אני נפגשתי עם נתניהו יותר כשהייתי באותם חמישה וחצי חודשים מאוקטובר ועד סוף מרץ, כשהתפטרתי מהממשלה כי חשבתי שהמערכה לא מנוהלת באופן נכון. נפגשתי איתו מספר פעמים, וגם נפגשתי איתו לאחר מכן מספר פחות של פעמים. כל דבר שאני יכול לעשות או להציע, ולפעמים אלה דברים שאתה יכול לעשות רק באופן

דיסקרטי, אני עושה גם היום. לשאלה הראשונה שלך, אני אומר מה הייתה נקודת התצפית שלי. המדיניות הייתה לא הייתי אומר חיזוק החמאס, אבל הכלת החמאס. הכלת החמאס לאורך זמן המשמעות שלה היא חיזוק החמאס, כי אם נסתכל, החמאס תפס שליטה על רצועת עזה רק בתחילת 2006, ורק לחשוב על מערך המנהור שקיים זה דבר בלתי נתפס. זאת אומרת, הנושא הזה של ארגוני טרור שמשתלטים על תא שטח, קודם כל זה דבר די חדש בתולדות הביטחון בראייה גלובלית. ארה"ב עם הקואליציה שלה יצאה להפיל את דאע"ש, ונלחמה את המלחמה הזאת, כי יש הבדל בין כוח אידיאולוגי שהוא פועל כגרילה, לבין כוח ששולט על טריטוריה ויכול לשעבד את התושבים ואת הטריטוריה לטובת המטרות שלי. לפי דעתי הדבר הזה לא הופנם במלואו על ידי מערכת הביטחון, וגם במידה רבה על ידי רוב הדרג המדיני. מה המשמעות של צבא טרור מול ארגון טרור? מה היכולות שלו? ותוסיפו את מה שאמרתי קודם, שהרתעה לא עובדת על ארגון ג'יהאדיסטי כמו על מדינה, זה הרב היותר מסוכן. מה חשבה מערכת הביטחון? יש לנו שלום עם מצרים, יש לנו שלום עם ירדן, סוריה בעצם התפרקה במערכת האזרחים, היום הצבאי ממנה ירד דרמטית, אז אנחנו לא צריכים צבא כמו פעם.

אין איום צבאי קונבנציונלי. בפועל אנחנו מבינים שהאיום היום של התמנון האיראני הוא איום מאוד רציני. כשאתה משלב את כוח האש הארטילרי מכל כך הרבה חזיתות עם יכולת פלישה קרקעית מכמה חזיתות זה איום מאוד רציני. ובסופו, התכנית שלהם היא לא לפגוע בישראל, התכנית שלהם היא להשמיד את מדינת ישראל, גם אם ההשמדה עוברת דרך החלשה לאורך זמן. נקודת הקצה היא השמדת ישראל.

רפי בן שטרית: אפשר לקרוא לזה איום קיומי?

העד: כן, חד וחלק. מדינת ישראל נמצאת באיום קיומי, והאיום קיומי, אני אומר, עוד לפני איום קיומי שאין מחלוקת שגרעין איראני הוא איום קיומי, והם מאוד התקרבו לכך, אבל היום האיום הקיומי הוא נשקף מהתמנון הזה, אם לא נדע בחוכמה לפרק את העניין הזה. החוכמה זה כמובן גם דברים מדיניים, אבל גם שימוש בכוח צבאי. אני רוצה להגיד דבר מאוד חשוב, כי גם היום הרי הקונספציה עדיין קיימת. אם הגליל ריק עשרה וחצי חודשים, אז אנחנו ממשיכים להכיל. צריך להבין את הדבר הזה לעומק. מי שאומר בואו נסיים את המלחמה, יש לנו בעיה כזאת בחימושים, אנחנו לא בנקודת אופטימום, הצבא מותש, הצבא שחוק, והוא אומר בואו נתארגן ואז נסיר את האיום

הקיומי. אני שואל את מי שאומר את זה האם ברור לנו שגם הצד השני ינצל את ההפוגה הזאת בנושא התחמשות בצורה אולי יותר אפקטיבית מאיתנו? האם אנחנו בטוחים שכשנחזור לא יהיו חזיתות נוספות, למשל יש רצון מאוד גדול היום לחמם את החזית הסורית. זה עדיין לא שם, אבל אם העימות יהיה בעוד שנתיים, ואנחנו יודעים שסוריה באותו עניין כחלק מהציר האיראני, היא תהיה חלק מהאירוע. האם אנחנו יודעים מה יהיו ההתפתחויות ביו"ש? אני מציע לחשוב טוב טוב, כי יש גם עניין תודעתי. העם היום מבין את המצב שבו אנחנו נמצאים. לחזור מעולם של שקט, אתה אומר כן, אני אפתח במערכה עוד שנתיים-שלוש, זה מאוד לא פשוט. מדינות דמוקרטיות כמעט אף פעם לא עושות את זה. כל מה שאני אומר עכשיו כתבתי בספרון שפרסמתי לפני שלוש וחצי שנים, ונתתי את הדילמה הזאת של ישראל שלא נוקטת במלחמות ברירה, אלא רק במלחמות אין ברירה, לפחות מאז מלחמת שלום הגליל ב-82'. זאת אומרת, לגייס את דעת הקהל אתה יכול כנראה, אני טענתי ב"צוק איתן" שזה מספיק, אבל ראש הממשלה חשב שזה לא הספיק, ו-7.10 סיפק את האפשרות הזאת. אבל אז אתה נותן לצד השני לבחור ולהכתיב מתי ואיך להתחיל את המתקפה עליך. אני חושב

שהאיום היום ברמה שאנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו לתת לצד השני לעצב את המציאות.

שלמה אהרונישקי: מה מתוך הדברים האלה העלית? האם הרגשת שיש דיונים אמיתיים בנושאים האלה? ושאלה שנייה, מה הרעיונות שלך להתמודד עם המושג "וילה בג'ונגל", מתוך הנחה שאנחנו בתוך ג'ונגל? מה, כל פעם מלחמה עם מישהו? כל פעם מכה אחרת?

העד: כל הציונות לא הייתה מתאפשרת אם היא הייתה תלויה בצד הערבי. מדינת ישראל מיום הקמתה לא היה לה יום אחד שבאמת היא לא נלחמה, בצורה כזאת או אחרת - מלחמה קונבנציונלית, טרור. יצא לי לעבוד עם אריק שרון ז"ל, הוא תמיד היה אומר למנהיגים זרים שנפגש איתם - כל ההישגים שהגענו אליהם היא עם חרב ביד אחת, וביד השנייה התקדמנו. זאת אומרת, אני לא רואה את סיום הסכסוך בטווח הזמן הנראה לעין, ולא רק שאני לא רואה את זה, אלא אני חושב שה-7.10 וכל מה שקרה מאז החריף את המצב, כי הוא נתן לאויבים שלנו תחושת מסוגלות מחודשת ברעיון של השמדת ישראל. היום לפי דעתי אנחנו נמצאים במקום שאנחנו צריכים להתמודד, אין לנו ברירה. אנחנו חייבים לשמור על המדינה שלנו. העליתי כמעט את כל הרעיונות. היו לי ויכוחים בתקופת "צוק איתן", כשהייתי חבר

ממשלה. אחר כך מספר שנים לא הייתי חבר ממשלה. בתקופה הזאת מאוד התעמקתי בנושא החיזבאללה. כתבתי מאמר ויצאתי לכינוסים של המכון למחקר ביטחון לאומי, ואמרתי שישראל צריכה לשים כקו אדום את הטילים מחיזבאללה, כשזה עוד היה בהתהוות, כי זה איום בסדר גודל שונה לחלוטין – כל המתקנים המבצעיים שלך, התשתיות – תחת איום של טילים מדויקים. אמרתי את זה ב-2016, ואמרתי את זה ב-2017, והצגתי לציבור את הרעיונות האלה. לצערי, לא פשוט. אחת הסיבות הטובות שלי להגיע לוועדה הזאת שאני יכול להציג תפיסה, ולא רק ביבי נגד ביבי, האלה והאחרים, ולעסוק בסוגיות הפוליטיות. כשאתה מגיע לראיון עיתונאי היכולת שלך לעסוק בנושאים האלה היא שולית שבשולית. אז הצגתי את הרעיונות האלה לממשלות, לקבינטים, לוועדת משנה למודיעין. היו שנים שלא הייתי בזירה הפוליטית, והשתדלתי להתאבק על הרעיונות האלה. בדיעבד, הייתי צריך לזעוק יותר. אני גם עושה חשבון נפש. אבל בחשבון הנפש של התפיסות, כשאני מסתכל אחורה, אני לא רואה שטעיתי בדברים היסודיים של התפיסה. וזה בעיניי היום הדבר החשוב ביותר. גם לבניית העתיד. איך אתה בונה

את העתיד, צריך חומרי גלם שונים לחלוטין מאלו שהיו ב-30 השנים האחרונות.

רפי בן שטרית: מי לדעתך צריך לשלוט בעזה ביום שאחרי? אנחנו מדברים על העתיד.

העד: בעתיד, שאני לא יכול להגדיר נקודת זמן, פלסטינים מכל הבחינות שאינן ביטחון. מבחינה ביטחונית, אנחנו חייבים להתייחס לרצועת עזה בעתיד בדיוק כפי שאנחנו מתייחסים לשטחי יו"ש היום. אין גורם שיעשה את העבודה בינינו.

רפי בן שטרית: כמו בשטחי ב?

העד: אין לנו היום יישובים בתוך הרצועה. בחודשים שהייתי בממשלה, יש תפיסה בהגדרת רצועת ביטחון, פרימטר אבל אמיתי, ולדעתי הוא חייב להיות שונה. ב-7.10 הרגישו טוב עם הקיר הסלארי, אין איום יותר ממנהרות. במנהרה אתה יכול להיכנס עם כוח מוגבל ואמל"ח מוגבל. כשאתה שועט מעל הגדר עם רכבים מזווגים, rpg, כל מה שאתה רוצה, הסכנה גדולה הרבה יותר. וראינו שהמכשול הטכני שהושקעו בו מיליארדים הוא פריט לא שולי, אבל הוא לא יכול להיות הפריט המרכזי בתפיסת ההגנה. זה גם לקח מאוד חשוב. לכן אני אומר - אין לי שאיפה לשלוט אזרחית על רצועת עזה. יהיה פה

תהליך ארוך, אבל אני רוצה להגיד עוד משהו, ואני בעד לעשות היום שאחרי, דרך אגב. אבל מי שלא מבין שאנחנו נצטרך קודם להכריע את חמאס, הוא בכלל לא הבין את האירוע. לא נגיע ליום שאחרי אם לא נכריע את החמאס. היום בעצם אנחנו, וזאת אחת הסיבות שפרשתי מהמשלה בחודש מרץ, כי היה לי ויכוח על הנקודות באותו זמן – אחד דילול הסד"כ. שתיים, הנושא של הסיוע ההומינטרי. אתה צריך להכניס סיוע הומינטרי, אתה לא יכול באמת לנהל את זה בלי, אבל מי שולט עליו? מי מחלק אותו? בתחילת המלחמה הגענו להבנה לא לתת לחמאס להשתלט על הסיוע ההומינטרי, אבל בפועל הוא השתלט עליו. אחת, זה מנוע כלכלי, כי הוא גובה על זה כסף. ושתיים, זה מנגנון שליטה על האוכלוסיה, בין היתר דרך המנוף הזה של הסיוע ההומינטרי, חותרת תחת הידע של השמדת הכוחות השלטוניים. אתה לא יכול להשמיד רק את הכוחות הצבאיים בלי לפגוע בכוחות השלטוניים. אם הוא שולט, הוא יביא צעירים חדשים. זה יהיה לו יותר מסובך בתנאים האלה. זה חייב להיות מהלך משולב. יש פה צד פוליטי, חמאס הוא כוח פוליטי ששולט ברצועה. אני לא מסכים שאי אפשר להפיל את חמאס. אפשר להפיל את חמאס, אבל בשביל זה צריך לשים ידיים בבוע, כולל

מעורבות יותר ישירה שלנו בסיוע ההומניטרי. ברגע שתנטרל את החמאס מהמשוואה בנושא הזה, ובשליטה במחסות הומניטריים, שהיו בשליטה על ידי אנשי חמאס שאנחנו יודעים מי הם, אז אתה פוגע בעמוד השדרה השלטוני שלו. זה לא רק להפיץ תחנת משטרה בחאן יונס, או להרים את עיריית דיר אל בלאח. זה קודם כל כוח פוליטי שאתה צריך לנטרל אותו. זה אפשרי.

אנחנו נלחמים שוב באותם אזורים שכבר הכרענו בהם את החמאס.

ורדה:

אני מאמין שהמלחמה הזאת קיומית, רק אני לא מאמין שהיא מנוהלת בצורה נכונה. בואו נגיד משהו לפני שניכנס לעניין, למען ההגינות. כשאומרים שנכנסים פעם שנייה לשאטי או לגיבאליה או למחנה פליטים כזה או אחר, גם בג'נין ובטול כרם ובשכם זה קורה. צריך להבין שזה חלק מהחיים שלנו. אבל מה לא נכון? שאין מלחמה טוטאלית. עצם זה שאתה דיללת את הסד"כ יותר ממה שהיית צריך משחרר באופן אוטומטי שטח אחרי שהשתלטת עליו, מאפשר התארגנות ומאפשר לכוח השלטוני לשלוט ברצועה בדרכים שתיארתי בתמצית. זה לא מאפשר לך להגיע לנקודת ההכרעה. נקודת ההכרעה מחייבת אינטנסיביות רציפה בצד הצבאי, שהייתה בתחילת המלחמה דרך אגב, וגיבוש תכנית שיטתית ואפקטיבית

העד:

למיגור החמאס ככוח שלטוני, שזה יעד של הקבינט. אני אומר לכם – אני מעולם לא ראיתי, ולפי דעתי גם הם, תכנית שיטתית דיסציפלינרית למיטוט שלטון החמאס. אני רוצה להבין מה הקשר בין האמצעים הנוקטים ליעדים. כל מי שניהל מערכת גדולה שואל האם האמצעים האלה יביאו אותנו ליעד או לא. אם היו אומרים לי לעשות תכנית מסוימת, ששווה 500 מיליון שקל, ונותנים לי 10 מיליון שקל, אז ברור לי שאני לא יכול לבצע אותה.

איל בן ראובן: מה לדעתך השפעת מה שאנחנו קורים ההפיכה המשפטית, או התקופה שלפני המלחמה, על כל סוגיית ההרתעה וההגעה שלנו ל-7.10 כפי שהגענו? שאלה שנייה שאני רוצה לשאול, שיותר קשורה למה שאמרת עכשיו בסוף דבריך, הבנתי את תפיסתך לגבי פירוק המרכיבים האיראניים לצורך העניין, הרשת הזו שהם טוו סביבם. האם לדעתך צה"ל מסוגל לקיים שני מאמצים עיקריים מקבילים? כי זה בעצם, אם הבנתי נכון, אתה מדבר הרבה מאוד על מלחמה טוטאלית בחמאס, אבל המשמעות שהמאמץ העיקרי הוא בדרום.

העד: נכון, אבל אי אפשר לקדוח את זה בלי סוף. אני רוצה להיות הגון. קודם כל, היה דיון ב-11.10 שכבר התפרסם, אני לא השתתפתי בו. באותה נקודת זמן הקדימות ניתנה לרצועת עזה, קיבלתי את זה.

אבל לא עשו את זה. ואני כל הזמן אמרתי זה שאתם משחררים, אמרו יש שם בעיית סד"כ, זה שאתם משחררים סד"כ או מאריכים את המלחמה – אתם מאריכים גם את הזמן שאתם צריכים סד"כ בצפון. על רצף זמן, אתה מחזיק יותר סד"כ. בסופו של דבר, אני חושב שאפשר היום להתמודד ברצועת עזה גם לא בסד"כ שהיה בתחילת המלחמה. אני חושב שצריך לעבור צפונה. אני מקבל את זה שצריך להיות מרכז כובד אחד, מה שנקרא בעגה הצבאית מאמץ עיקרי. המאמץ העיקרי, היום, אחרי עשרה וחצי חודשים, צריך לעבור צפונה. אבל אי אפשר לעזוב את רצועת עזה. פה אתה צריך להיות כמו רוטוילר, שהלסת ננעלת והוא לא פותח אותה. אנחנו נדע לעשות את זה גם עם שתיים-שלוש אוגדות, נדע לעשות את המשימה להערכת. לגבי השאלות של השפעת ההפיכה המשטרית, אני רוצה לתת תשובה מלאה, כי אני רוצה גם להיות הגון. לפי דעתי, ויש לי פה ויכוח עם כמה מחבריי שהיו איתי בממשלה הקודמת והיום איתי באופוזיציה, ואומרים אצלנו ה-7.10 לא היה קורה. אני מטיל בזה ספק. קודם כל, אנחנו יודעים כדבר שבעובדה שהתכנית הזאת, ההכנות אליה התחילו עוד בשלהי הממשלה הקודמת. אז יכול להיות שאם לא הייתה נופלת, זה כן היה קורה במשמרת של מישהו אחר.

שתיים, אני אומר את זה בחצי ביטחון, נדמה לי שראיתי באיזשהו מקום שהייתה כוונה לעשות את זה בפסח, ודחו את זה בחצי שנה כי הם ראו שהם לא מוכנים. יחד עם זאת, בהפיכה המשטרית כפי שבוצעה הייתה עליית סיכון בביטחון הלאומי, כי בראייה של האויבים שלנו יש שני פקטורים שהם מסתכלים עליהם כל הזמן, וזה נכון גם היום – הפילוג הפנימי בינינו והנקודה שהוא הגיע אליה, ומערכת היחסים עם ארה"ב, עד כמה אנחנו רחוקים או קרובים. אלה שני פקטורים שהאויב לוקח בחשבון כשהוא חושב אם לעשות מתקפה. יחד עם זאת, גבירותי ורבותי, הרצון שלהם להשמיד אותנו היה קיים, יהיה קיים, זה לא משנה איזו ממשלה תהיה. אסור לנו לחשוב, ואני גם לוקח את זה על עצמי, אתה יודע, תמיד דווקא מי שהיה היום בממשלה היה לוקח פיגועי טרור שהיו בזמן ממשלה אחרת ושם אותם על הממשלה. הם ירצו לרצוח אותנו, ולהשמיד אותנו, גם בעתיד. הם רצו גם קודם. אני לא יכול להגיד למה סינוואר בחר ב-7.10 ומה היה השיקול הדומיננטי שלו. אני חושב שזה תהליך שהבשיל לאורך זמן. אני חושב שזה חלק ממשוהו יותר רחב, שאני קורא לו "תכנית ההשמדה". זו הייתה מין פליטה מוקדמת של תכנית ההשמדה, שלמזלנו לא הייתה מתואמת עד הקצה עם גורמים

אחרים בציר, כי זה יכול היה להיות הרבה יותר גרוע מבחינתנו. אבל ברור שאלה הכנות שנמשכו הרבה זמן, ותכנית אופרטיבית שאפילו ראיתי משהו שבדיעבד לא זכרתי, אולי מוטב שלא הייתי במערכת הפוליטית, שראש הממשלה נתניהו הציג ב-2017 בפני ועדת ביקורת המדינה תכנית מבצעית שלא הייתה רחוקה ממה שבוצע ב-7.10. אנחנו לצערי הרבה מאוד פעמים מזלזלים באויב. זה מתחיל בזלזול בכוונות של האויב, שזה דבר נורא לגבי העם שלנו. אם מישהו אומר שהוא רוצה להשמיד אותך, הלקח מההיסטוריה שלנו – תאמין לו. באמצעים גלויים הראו בדיעבד אחרי ה-7.10 מה שודר בטלוויזיה של חמאס, הם תיארו בצורה ברורה מה הם הולכים לעשות. אנחנו היינו צריכים להקשיב ולהבין שהם מתכוונים למה שהם אומרים.

שלמה אהרונישקי: למה אנחנו לא מקשיבים?

העד: יש מימד של זלזול באויב. הוא גם בא לידי ביטוי בדיבור יהיר. לא נגמלנו מהדיבור היהיר, אני לא רוצה להזכיר שמות. כל אחד יחשוב מול העיניים. דיבור יהיר אין לזה מקום. אני מעולם אי אפשר היה לתפוס ממני את המילים חמאס או חיזבאללה מורתעים. גם אחרי מבצעים, כי פשוט לא האמנתי בזה. לא האמנתי שזה נכון. אבל

הדיבור היהיר מול הציבור אולי מישהו חושב שהוא נותן כוח. הוא מחליש אותנו.

ורדה אלשיך: הוא לא מחליש, הוא מטעה.

העד: נכון. אגב, הבעיה המודיעינית לא הייתה רק 7.10. למשל כל המנהרות, לא החודרות, בתוך עזה. הצבא ידע שיש משהו, אבל לא ידע שיש דבר דומה לזה. עכשיו בואו נחשוב, אתם אנשים מנוסים. הרי חמאס ידע שאנחנו לא מתכוונים להיכנס לתמרון בתוך הרצועה. הוא ידע, ואכן היו שישה סבבים שהוא ירה טילים לתל אביב וירושלים, ועדיין לא נכנסנו למחנות הפליטים. גירדנו מסביב. מה זה אמור להגיד לאיש מודיעין? שהם בונים תשתית תת-קרקעית, לא חודרת להתקפה, אלא מגנתית. הם מתכוונים לאירוע שבו הם יעשו לנו דבר כזה, שלנו לא תהיה ברירה אלא להיכנס. זה אמור להדליק את כל הנורות האדומות, ועובדה שזה לא קרה.

איל בן ראובן: גדעון, למה במדינת ישראל אין תפיסת ביטחון לאומי לאורך שנים רבות? והדבר הזה, אני יכול להגיד לך כי ראיתי וגם אמרתי את זה, למשל תרחיש הייחוס שהוצג לכם, אני מניח כי זה תרחיש הייחוס שצה"ל חי איתו עד ה-7.10. היום כשאתה מסתכל עליו הוא תרחיש ייחוס מגוחך, של כך וכך ימי מלחמה, שאינם אפילו מתקרבים למה

שאירע. כלומר, כל החשיבה שלנו על מה שהולך לקרות הייתה חשיבה הזויה, אני קורא לה הזויה, אבל מאוד מאוד מוטעית. אני שואל באמת למה ממשלת ישראל לאורך השנים, אני כשהייתי בכנסת בוועדת חוץ וביטחון פעם אחר פעם שאלתי את נתניהו מה עם תפיסת ביטחון לאומי, והתשובה הייתה תמיד אנחנו עושים משהו או אנחנו נעשה משהו, אבל זה יהיה רק 3 עמודים, זה לא יהיה ספר. כל מיני תשובות לא רלוונטיות. בפועל לא הייתה, וגם היום אין תפיסת ביטחון לאומי. הצגת היום תפיסה, איך עושים שהדבר הזה- אתה יודע, בארה"ב נשיא נכנס לתפקידו, אחד הדברים שהוא מחויב פעם בשנה להציג תפיסת ביטחון לאומי, ואצלנו אין.

אתה צודק, זה באמת מחדל. יש דירקטיבה למערכת הביטחון שיוצאת מעת לעת, אבל אני מסכים שזה ממש לא מספיק. אתה צריך לעשות משהו דומה למה שקורה באמריקה. נדמה לי שיש הצעת חוק של חה"כ איזנקוט בהקשר הזה. להציג תפיסת ביטחון שמחייבת אותך מול הציבור. כי ברגע שהצגת בצורה כזאת יעדים, אז גם האמצעים וכל שאר המערכת אמורה להתיישר לפי זה. אני זכיתי בתחילת 99' הייתי מזכיר הממשלה פעם ראשונה, הייתי חתום על החלטת הממשלה להקמת מועצה לביטחון לאומי, וגם ניסחתי

העד:

אותה. אני חושב שזה חייב להיות חלק מרכזי של המל"ל. המל"ל אמור להגדיר את תפיסת הביטחון הלאומי. הוא משמש מין אינטגרטור כזה של הגופים. זה לא קרה עד היום. למה זה לא קרה? אולי כי זה יותר נוח שאין לך משהו שמחייב או נועל אותך. אבל מדינה שהיא המדינה הכי מאוימת בעולם צריכה להיות לפחות במקום של ארה"ב מבחינת הסטנדרט הזה.

שלמה אהרונישקי: בתור מומחה גדול לממשלות, היית שר, היית מזכיר, מה לא עובד בממשלה? ואני לא מדבר דווקא על שר כזה או אחר. יש אתה חושב בתהליכי עבודה דברים שצריך לשנות או להחליף?

העד: זו שאלה שאני אצטרך להתחיל מחדש את ההרצאה. תראה, יש הרבה מאוד דברים. אם ניגע בנקודה שאנחנו עוסקים בה היום, הביטחון, הקבינט הביטחוני לא פונקציונלי, גדול מדי. ראש הממשלה וראשי מערכת הביטחון גם לא מדברים באופן חופשי בפניו. הוא לא מקבל את המידעים שאתה אמור לקבל כשר לצורך קבלת החלטות. ואני חייב להגיד, היום בוועדת משנה למודיעין, או אתמול, לא משנה כי הייתי שם כמה פעמים, יש לי הרבה יותר חומר מאשר שהיה לי כשר או חבר בקבינט הביטחוני, וזה לא תקין. ומצד שני, גם אני בנקודות מסוימות במהלך המלחמה לא רציתי להגיד בקבינט את כל מה שאני

חושב. כי אם יושבים שם 14-15 חברים, ועוד כמה משקיפים, ואנשי הדרג המקצועי, זה הלך וגדל, מהצבא, השב"כ, גם הייעוץ המשפטי לממשלה באים כבר שלושה, יושבים כבר כמעט חמישים איש בחדר, זה לא קבינט מלחמה. וזה לא היה ככה. הייתה איזושהי התפתחות. הקבינט הביטחוני צריך להיות פונקציונלי, מצומצם, הוא צריך להתכנס באינטנסיביות, לקבל את כל המידע הרלוונטי. אמרתי לראש הממשלה, אתה חייב להביא את כל המידע הרלוונטי, ואם אתה לא רוצה, שהקבינט יסמיך אותך ולא יודע את מי עוד לקבל החלטה. אבל אי אפשר שמישהו יישא באחריות ולא יהיה לו המידע שהוא חייב לדעת כדי לקבל החלטה מושכלת. ומה שקרה במלחמה הזאת הקצין את זה. הקבינט המצומצם, או קבינט המלחמה. יש פה משהו לא תקין מבחינה חוקתית, וגם מבחינה עניינית. למה? גוף אחד נושא באחריות סטטוטורית, ומי שמנהל את המלחמה ואת המשא ומתן להחזרת החטופים הוא גוף אחר. בו מתנהל השיח המקצועי בין הדרג המדיני לדרג הצבאי, בו נמסר המידע הרלוונטי. ולכן כשאני ראיתי שזה נוסע לכיוון לא נכון, אמרתי אוקיי, יכול להיות שזה נוסע לכיוון לא נכון, אבל לפחות תהיה איפה שהדיון מתנהל, אולי תהפוך שולחן על מישהו, אם זה גם לא קורה נכון וגם אתה לא במקום

האמיתי, אני הסקתי שאני לא יכול לשאת באחריות. זה לא שיקול שבדרך כלל שרים עושים.

שלמה אהרונישקי: בגלל פוליטיקה או בגלל תרבות?

העד: תראה, השיקול הפוליטי בדרך כלל עדיף להיות שר מאשר חבר אופוזיציה, אבל לי יש שאלה באילו תנאים אני מוכן לשאת באחריות. זה מאוד קשה לשאת באחריות, אבל אתה נושא בה בגאווה, במבחן מאוד גדול לעם שלך, כל עוד שאתה מרגיש שאתה אפקטיבי. לא כשאתה אומר שזה לא מתנהל נכון ואני גם לא יכול להשפיע על זה. מעבר לזה, יש שחיקה ביכולות הביצוע של הממשלה שהיא מאוד דרמטית בממשלה הנוכחית, ואת זה אני אומר בהשוואה לממשלות קודמות. היא נובעת מהרבה דברים – ירידה במהלך השנים ברמת מנכ"לי משרדי הממשלה, ירידה באיכות הסגל הבכיר של שירות המדינה, וזה הופך את המדינה לפחות ופחות בעלת כושר ביצוע, גם בהיבטים האזרחיים. צריך לעשות הרבה דברים בהקשר הזה, צריך לעשות מהפכה שלמה בשירות המדינה, וצריך גם להעביר יותר סמכויות לשלטון המקומי, כי שם יש היום יותר יכולת ביצוע שעדיין לא נפגעה. אני עשיתי את זה, אני לא רוצה לפרט כי זה סוטה מהנושא, כשהייתי בתפקידים מיניסטריאליים במשרד הפנים, אבל

צריך לעשות את זה יותר. יש משימות מאוד כבדות איך אתה הופך את הממשלה ליותר אפקטיבית. כי אנחנו לא יכולים לחיות עם הביצועים הנוכחיים של הדרג הציבורי. זה גם דבר לעם ישראל, שהטובים ביותר ילכו לחיים ציבוריים, בין אם זה משרת ציבור, עובד ציבור, נבחר ציבור. כשהאתוס הוא ללכת למקומות אחרים, אז יש לזה מחירים.

שלמה אהרונישקי: מה דעתך על טיפול הממשלה בעורף במלחמה הזאת?

העד: תראה, השאלה מה אתה מגדיר עורף. בהיבטים הביטחוניים פאר אקסלנס, עד עכשיו סביר, אבל עד עכשיו לא עמדנו במבחן הגדול. בהיבטים האחרים, אני חושב שהיה ניתן לטפל הרבה יותר טוב במפונים, בקהילות, בשמירת הקהילות כקהילות.

רפי בן שטרית: העובדה שאין משרד להגנת העורף, כמו שהיה, זה השפיע גם השפעה של ממש על הטיפול בעורף בתקופה הזאת?

העד: בסוף צריכה להיות עבודת ממשלה אינטגרטיבית. המשרד להגנת העורף עסק בענייני ביטחון. אתה צריך מנכ"לים אפקטיביים במשרדים העיקריים – משרד החינוך, משרד הפנים. אתה צריך לדעת גם עבודה אינטגרטיבית ביניהם. אם אני יכול לזהות בעיה, כשאנחנו נכנסו לממשלה, במקביל ראש הממשלה העביר לממנה

מקום שר האוצר את ניהול הקבינט החברתי-כלכלי. הוא כונס פעמיים-שלוש וזהו. במלחמה כזאת הקבינט החברתי-כלכלי היה צריך להתכנס לפחות פעם בשבוע.

רפי בן שטרית: בסוף זו שאלה פרסונלית, מי האיש בתפקיד.

העד: גם שאלה מערכתית. יש כל כך הרבה בעיות שאני יכול למנות של מערכת היחסים של הממשלה עם הדרגים המקצועיים, או מערכת היחסים של הדרג המדיני עם הדרג הביטחוני. מערכת היחסים בין הדרג הפוליטי לדרג המשפטי – אם אתה יודע לעבוד, אז אתה יודע לעבוד. אם כל דרגי המקצוע אתה נמצא איתם בסוג של יריבות, זה גם פוגע בתפקוד. יש פה הרבה מעגלים לאיך נראית עבודת ממשלה אפקטיבית. אני חושב שהממשלה הנוכחית, ואני אומר את זה בצער ולא כי אני באופוזיציה, מכל הממשלות שאני כיהנתי בהן, התפקוד חלש.

רפי בן שטרית: ציר פילדלפי – נשמעה איזושהי אמירה מהדרג הצבאי הבכיר שניתן לצאת מציר פילדלפי באמצעות סנסורים, כל מיני אמצעים טכנולוגיים לדעת מה קורה שם. מה עמדתך, מה דעתך על העניין הזה? האם באמת אפשר במסגרת עסקת חטופים לצאת מציר פילדלפי?

העד: לדעתי צריך לעמוד על הנוכחות בציר פילדלפי. אני רוצה להגיד משהו שלא קשור לדעתי. אם יש משא ומתן עם אויב, ויש לחצים על מדינת ישראל לצאת משם, והדרג המדיני הנחה, ויש לזה גם הסבר, אומרים זה לא היה במקור, אנחנו עוד לא היינו בציר פילדלפי, נכנסנו לרפיח באיחור לצערי, ולכן במתווים הראשונים זה לא קיבל מענה, ואז זה נכנס לשאלה פרשנית, כי דובר על יציאה מאזורים צפופי אוכלוסייה. ברור מה העמדה של האויב שלנו ומה העמדה שלנו. מה שלא יכול להיות, ואמרתי את זה ואני גם חוזר על זה, אני מעריך ומכבד את הרמטכ"ל, אבל לא יכול להיות שביום שישי יש פסגה בדוחה, וביום חמישי הוא אומר בפומבי עמדה הפוכה ברבים. זה מחליש אותנו במו"מ, אי אפשר לנהל ככה מו"מ. ההדלפות מהפורומים המצומצמים – איך אפשר? אתה נותן לאויב מודיעין בחינם. באות אחר כך המתווכות, ואומרות מה אתה רוצה, אנשי הביטחון שלך אומרים ככה וככה. אני רואה במי שמדליף מפורום כזה פושע. מזמן הייתי מוצא דוגמה, כמו הנשיא הזה, והולך לחקירה פלילית ומאתר את מי שעשה את זה, כי זה פגיעה באינטרסים, הגדרת הפרת אמון לחוק העונשין, גבולות אמינים. זה נכון. מה יותר פוגע בציבור מהדלפה של סודות כאלה בזמן מלחמה? בעיניי זו הפרת האמונים

הכי גדולה. ולכן היה צריך למצוא מקרה חמור ולפתוח בו בחקירה פלילית ולאחר את מי שעשה את זה. אני לא חסיד של אמצעים דרקוניים, אבל חייב להיות לדבר הזה גבולות.

שלמה אהרונישקי: אנחנו רוצים לסיים, גדעון. יש לך עוד משהו לומר?

העד: אף פעם לא ממצים את הכול.

איל בן ראובן: יש לי עוד שאלה אחת – עמדתך בנושא פינוי יישובים תחת אש, בדגש על הצפון?

העד: אני חושב שהפינוי היה רחב מדי. לפי דעתי המקור שלו הוא היה לדעתי לפני כניסתנו לממשלה, ולא נבע מאש, אלא הפחד העיקרי היה ה-7.10 בצפון. אבל יש הבדל בין יישוב, נגיד מטולה, בין קריית שמונה. לפנות את קריית שמונה בוודאי היה טעות, וזה לפי דעתי אולי 50% ממספר המפונים. אבל גם אי אפשר לנרמל את זה לאורך זמן. זה פוגע באתוס הציוני. זה פוגע בקהילות. מדינה צריכה לשלם מחירים להגן על הגבולות שלה ועל הריבונות שלה. ומי שצריך לשלם את המחירים זה חיילים. זה לא אזרחים. זה בעיניי הבסיס של תפיסת ביטחון. זה טרגי, זה קשה, אבל אנחנו עד שלב מסוים היינו יכולים להגיד לתושבי הצפון את מה שאמרנו קודם, יש מאמץ עיקרי. לדעתי כבר הגענו למקום שאי אפשר להגיד את זה.

ורדה אלשיך: למה אתה חושב שהפינוי היה נרחב?

העד: קודם כל כי הזרמנו לקו החזית כוחות הרבה יותר גדולים. כלומר, המענה המבצעי שלנו היה שונה. אבל בכל זאת הייתה כזאת חרדה, אפשר להבין את זה. צריך להיכנס בנעלי מי שקיבל את ההחלטה בזמן אמת, לא היום. החלטה גם בדיעבד צריכה להיות מינימליסטית. אנחנו צריכים גם להפיק לקחים. למה יורים על קריית שמונה באינטנסיביות מסוימת ולא על נהריה באותה אינטנסיביות? כי אין שם אנשים, אז קל לירות. אני חושב שאם היו שם אנשים, לא היו יורים. זה חלק מכללי המשחק. ברגע שיצאנו משם, כאילו הפקרנו את זה, לשם "מותר" לירות לפי התפיסה של הצד השני. חוכמה בדיעבד זה הדבר הכי קל בחיים.

שלמה אהרונישקי: זה גם נכון, השאלה היא מלחמת עיראק, עד כמה (?)

העד: מי שמתפנה לבד זה משהו אחר, וגם לו המדינה צריכה לדאוג. אבל פינוי מאורגן של המדינה יש לזה משמעות, והמשמעות היא בסופו של דבר גם הגדילה את טווח האש, לפי דעתי.

שלמה אהרונישקי: תודה רבה.

אייל אשל: אני רוצה לשאול שאלה. אנחנו שילמנו את המחיר הגדול ביותר, אני את רוני, ורפי את אלרואי הבן. אמרת פה עכשיו שמי שצריך לשלם את

המחיר אלה חיילים. אני הקדשתי את רוני, ורפי הקדיש את הבן שלו, והם היו חיילים, אבל הם נפלו פה בקרב על טעויות וכשלים כתוצאה מהנהגה, כתוצאה מהתנהלות שכשלה. אני נתפס למשפט הראשון שלך. ניווט שגוי במהלך של שנים אחורה. כל השיחה הזאת שלך עכשיו חיפשתי רק את המילה היחידה לקיחת אחריות. היית שם בצמתים, היית שם לאורך שנים. אתה אחד מהאנשים שנמצא כל כך הרבה שנים בכנסת ובמשלה. עד לרגע הזה לא שמעתי את העניין הזה של לקיחת אחריות לגבי האסון שפקד את כולנו פה ב-7.10. אם אני אזקק רק את השאלה, איפה העניין הזה של רבותי, קורה פה משהו שהביא אותנו לאסון, קומו תתעשתו על עצמכם, אנחנו כמדינה, כאומה? את זה לא שמעתי, גדעון.

תראה, ב-7.10 לא הייתי חבר בממשלה. אתה יכול להרחיב עד אבסורד את מושג האחריות, ולהגיד שגם אנשים שהתנגדו למדיניות, גם אנשים שלא היו במעגל קבלת ההחלטות, אפשר לעשות את זה. לפי דעתי זה לא נכון. אבל אני באתי לפה כי אני צריך לתת תשובות כאיש ציבור. אני אשמח שתהיה ועדת חקירה ממלכתית, ובפני ועדת חקירה ממלכתית היא בוחנת מי אחראי ומי ראוי שיישא באחריות, ולקבל כל מסקנה שלה. אני אמרתי קודם, אצלי יש משמעות לנשיאה

העד:

באחריות, ולכן אני התפטרתי, כולל מהמשלה הזאת. יותר מפעם אחת הגשתי מכתבי התפטרות. אם הייתי חושב שיש לי אחריות על האירוע הנורא הזה, לקיחת אחריות משמעותה שאתה זז הצדה.

רפי בן שטרית: אני חושב שגדעון סער הוא דוגמה ומופת לאיש ציבור שראוי לכל מחמאה וכל אמירה שהופכת אותו לאיש ראוי ביותר, גם לכהן כאיש ציבור וגם בתפקידים בכירים. אני חושב שלאורך כל הדרך הוא לקח אחריות איפה שהיה צריך, ותפקידים שביצע ביצע בהצטיינות רבה, והלוואי יהיו לנו עוד אנשי ציבור ראויים כמו גדעון סער.

העד: אני רוצה לסיים עם סיפור אחר, שלפי דעתי קשור. בקדנציה הראשונה שלי בכנסת הביא אריק שרון את תכנית ההתנתקות. לי הייתה מערכת יחסים מאוד מיוחדת עם אריק שרון, עבדתי איתו, ומותר לי להגיד שמאוד אהבתי אותו. מנעוריי, גדלנו על אריק מה-101, ואפילו גישתו. יצאתי להפגין כנער כשחשבת ששעושים לו עוול בתקופה מסוימת. בכל זאת, כשהגיעה התכנית הזאת הייתי חייב להתנגד, והצבעתי נגד גם בתכנית וגם בחוק יישום ההתנתקות בשנת 2004. בשנת 2005, זמן קצר לפני ביצוע התכנית, אריק שרון קרא לי ללשכתו והציע לי להתמנות לשר בממשלה. הוא אמר לי ההחלטה כבר נפלה, תיכנס לממשלה. אמרתי אני לא יכול להיות אחראי לדבר

הזה. זה היה לפני ביצוע ההתנתקות. נשארתי מחוץ לממשלה. ומה שאני יכול להגיד לכל אורך הדרך הציבורית שלי, תמיד בחרתי מתי אני רוצה לשאת באחריות ומתי אני לא רוצה לשאת באחריות. יכול להיות שהייתי מצליח יותר אם הייתי עם עור יותר עבה בשאלה הזאת, אבל אני מרגיש שהייתי נאמן לעצמי ועשיתי שירות נאמנה למי שבחר בי.

שלמה אהרונישקי: תודה רבה.

העד יוצא מן האולם.

נכנס העד מר אביגדור ליברמן, יו"ר מפלגת ישראל ביתנו ושר הביטחון לשעבר.

שלמה אהרונישקי: צהריים טובים, אביגדור.

העד: שלום.

שלמה אהרונישקי: אנחנו מודים לך שהגעת, זה לא מובן מאליו. אנחנו בוועדת החקירה האזרחית לאסון ה-7.10. נרצה קצת לשמוע ולהבין, ולמצות את הדברים. רק לפני זה, לפרוטוקול, אנחנו כמובן מצפים שתגיד את האמת, את כל האמת, על פי מה שמקובל. תפקידיך בעבר אנחנו יודעים, אז אולי אני אתחיל בשאלה בסיסית ראשונית. מה היו לאורך

תפקידיך, ואולי גם אחרי, מערכת היחסים של מדינת ישראל או של הממשלה עם החמאס? איזושהי סקירה.

העד: תראה, לצערי היחס לחמאס היה כפול. אם אני אתחיל מהפרשה הראשונה שאני נתקלתי, אז הייתי מנכ"ל משרד ראש הממשלה, פרשת מרשל(?), מי שזוכר, נדמה לי ב-97'. אז מצד אחד התקבלה החלטה כמו שהתקבלה, הביצוע היה פחות מוצלח. הייתה הסתבכות. באותו ערב הגענו למטה המוסד, ראש הממשלה דאז בנימין נתניהו ואני. היו שם הרבה התלבטויות, בפורום היה ראש המוסד דאז. אני לא אכנס פה לכל הפרטים, אבל בסופו של דבר זה נגמר בשחרורו של השיח אחמד יאסין, שזה נתן בוסט ענק להתפתחות וגם לפופולריות של החמאס בקרב הפלסטינים. אחר כך היה הסיפור של עסקת שליט. במסגרת עסקת שליט ישראל שחררה 1026 מחבלים כבדים, כולל יחיא סינוואר. היו שלושה אנשים שהצביעו נגד העסקה בממשלה. העסקה הובאה לממשלה. עוזי לנדאו, בוגי יעלון, ואנוכי הצבענו נגד. כי אז המשמעות הייתה ברורה, וכמובן מה שקרה בהמשך ב"צוק איתן". אני חושב שזה היה גם פספוס. דשדוש של יותר מחמישים יום, כאשר ההחלטה האסטרטגית של ראש הממשלה הייתה בשום פנים ואופן לא ללכת

עד הסוף, לא למגר את שלטון החמאס. אמנם הוא כותב בספר שלו אחר כך שבנט וליברמן דחפו להמשיך וללכת עד הסוף. אני לא זוכר ניסוח מדויק בספר האחרון שלו, אבל הוא קיבל את ההחלטה המנהיגותית ללכת להפסקת אש. לאחר מכן, וזה כבר אני רק נותן כמה הבזקים כדי להסביר שהייתה פה הכלה בלתי פוסקת. הייתה תפיסה של הכלה, הבלגה, שקט, העיקר לקנות שקט בכל מחיר. במאי 2016 נכנסתי לתפקידי כשר הביטחון. רק עוד לרקע, ב-2009 חתמתי על הסכם (?) עם בנימין נתניהו, ההסכם הקואליציוני בטח נמצא במזכירות הממשלה, אפשר להוציא. אחד הסעיפים המרכזיים שם בפרק המדיניות מצהיר מיגור שלטון החמאס, שאני דרשתי שזה יהיה חלק מההסכם הקואליציוני, מיגור שלטון החמאס. בפועל מה שקרה מאז, ואני אתן כמה דוגמאות, היה טרפוד עקבי קונסיסטינטי של אותה גישה של מיגור שלטון החמאס. בתפקידי כשר הביטחון, אתה נכנס לתפקיד, בדרך כלל שר הביטחון בבוקר נכנס ללשכה, הוא מוצא על השולחן ערימה של מסמכים, מוסד, שב"כ, מל"ל, הזירה הפלסטינית, אתה מתחיל שם לאט לנבור בתוך החומרים, והתחלתי לבקש כל מיני ניירות בנוגע לחמאס. זה היה איזה חצי שנה, ואותם ניירות, כל מה שהיה כל כך מלומד גם על ידי מוסדות

הביטחוני, שב"כ, אמ"ן, צבא, המזכיר הצבאי שלי היה קוניס(?), אמרתי שהדברים לא מסתדרים לי, וביקשתי את מקור החומר המקורי, תביאו לי את כל החומר, אני רוצה לקרוא לבד. אני מקווה שאני יודע לחשוב כמוהם, אני לא צריך את כל הניתוחים המלומדים. קראתי את כל הניירות והגעתי למסקנה הפוכה, וב-21 בדצמבר, 20 בדצמבר, כתבתי מסמך בן 11 עמודים. 21.12.2016, המסמך הושלם והועבר בנוכחות המזכיר הצבאי לראש הממשלה דאז, בנימין נתניהו, לרמטכ"ל דאז גדי איזנקוט, וגם לראש אמ"ן דאז. הייתי אצל מבקר המדינה, הוא קרא את עמדת שר הביטחון בנוגע לחמאס, אני לא זוכר את הכותרת המדויקת.

יהודית גריסרו: אתה יכול להגיד את העיקרים?

העד: זה אחד לאחד מה שקרה ב-7.10. לא בערך, לא דומה, אלא אחד לאחד, כולל תאריך. אני טעיתי בשנה כי לא לקחתי בחשבון את הכול, אני הייתי בטוח שזה יקרה בסתיו 2022, וזה קרה ב-2023. אבל אחד לאחד.

איל בן ראובן: על בסיס המידע שהיה לך?

העד: הבסיס שהיה לכולם, לכל המטה. מי כמוך יודע, מעולם לא היה מחסור במודיעין. גם שירותי הביון האמריקאים לפני ספטמבר 2001

היה להם את כל החומר על השולחן. גם אצלנו לפני יום הכיפורים היה כל חומר המודיעין. השאלה היא לחבר את כל החומרים ולהגיע למסקנות נכונות. זה לא רק כל ההיסטוריה. אתה עובר כל מקרה למקרה, אפילו לפני הפלישה של היטלר לברית המועצות, היה מבצע ברברוסה, סטאלין קיבל יום ושעה מתי היטלר עשוי לפלוש, וגם אז אנשים העדיפו להיות בהדחקה. החומרים שהעבירו אמ"ן, 8200, שב"כ, כל הדברים הופיעו, כל התכנון - לפלוש לתוך מדינת ישראל, לכבוש יישובים, לקחת בני ערובה בכוח נוחיבה, אלפי כוח נוחיבה על גיפים ואופניים.

יהודית גריסרו: מה היו ההמלצות שלך?

העד: לפעול מיד ולתת מכה מקדימה. מכיוון שכולם דחו אותי, דרשתי שהמסמך יבוא גם לישיבת קבינט. הבאתי אותו לשם, אבל גם דחו בהנף יד.

יהודית גריסרו: והצבא אל מול המסמך הזה עשה איזושהי היערכות להתכוננות לתרחיש כזה?

העד: לא, חד וחלק לא. גם הדרג המדיני. בסופו של דבר, הצבא כפוף לדרג מדיני. מכיוון שראש הממשלה היה בצורה גורפת החלטית נגד, זה מה שהיה.

יהודית גריסרו: אתה יכול דווקא מהמקום שהייתה לך ראייה כל כך בהירה על סמך מודיעין שהיו על השולחן-

העד: היו אצל כולם על השולחן, לא רק אצלי. גם ראש הממשלה, גם ראש אמ"ן, גם הרמטכ"ל.

יהודית גריסרו: אתה יכול לנסות להעריך איך יש כל כך הרבה עובדות בהירות על השולחן, והן מתגבשות לכדי משהו כל כך מנותק?

העד: האנשים היו פשוט שבויים באמת באותה תפיסה, מה שאנחנו קוראים הקונספציה, שאנחנו חזקים ואנחנו הכול יודעים, ותמיד ביחס לחמאס דיברו די בזלזול. זה פשפש, אנחנו תמיד נדע. הייתה תכנית מפורשת, ומכיוון שלא השתמשו בשם שלה, אני לא רוצה פה להזכיר, אבל הייתה תכנית מאוד מפורטת עם כל מיני הנחות יסוד שהיום ברור שהיו מאוד- כדי להיות פוליטקלי קורקט, מאוד לא מציאותיות. אבל באמת התייחסו לזה שעדיף לנו שקט. כל אותן מהומות שהיו כל הזמן על הגדר. אני ניסיתי לשכנע שאנחנו חייבים להקדים. היה מבצע, מכיוון שדובר צה"ל לשעבר כבר הזכיר את השם שלו בתקשורת אז אני יכול להזכיר את השם גם כן, "כיסאות מוזיקליים" לחיסול כל הנהגת חמאס. אני דרשתי מנתניהו כמה פעמים ללכת על המבצע הזה, הוא אמר שיש איום כולל, ומי צריך

את זה. היו דיונים בצבא, הצבא יוכל להביא את כל הפרוטוקולים שניהלתי איתם, אני חושב שיש שם דברים מפורשים שמופיעים. ומה שגם ראיתי בתקשורת שגם נדב ארגמן הגיע לנתניהו עם אותה דרישה לגבי הפעלה של אותו מבצע, כיסאות מוזיקליים, וגם יואב כהן דיבר כמה פעמים באותו כיוון. הדברים הגיעו לשיא בנובמבר 18', כשהחמאס השתולל ושיגר מעל 500 רקטות על דרום הארץ, כולל פגיעה ישירה בבתיים בבאר שבע וכו'. אני דרשתי אז להתחיל בפעולה הרחבה למיגור חמאס. ב-13.11, בשעה 9:00 בבוקר, מתכנס הקבינט בקריה עד 15:00, שש שעות דיון. אני מקווה שאני זוכר נכון. ושם אני דורש להתחיל בפעולה, ועמדת הרמטכ"ל הייתה לדחות, לא לעשות כלום ברצועת עזה, אלא ללכת על המבצע מה שנקרא "מגן צפון", שזה מבחינתי היה-

יהודית גריסרו: זה המנהרות של הצפון?

העד: זה מבחינתי מבצע פייק, בתוך שטח ישראל, פשוט לאטום את הפתחים של המנהרות שחפר חיזבאללה. אז אתה פשוט אוטם את המנהרות בתוך שטח ישראל. המבצע הוצג כמבצע מאוד הרואי, וכמובן הרבה שבחים, אבל זה תירוץ נוח לדחות את הפעולה בדרום. אני חשבתי שזה גם יתרון מודיעיני חשוב. מי שהיה אז הרח"ט

מחקר באמ"ן היה דרור שלום, שזה אובדן של יתרון מודיעיני, שאתה יודע משהו על האויב, שהוא לא יודע שאתה יודע. צריך להפך, שם להיות. אבל התקבלה ההחלטה. ויתרה מזאת, באותה ישיבה ראש הממשלה גם הסביר את מדיניות ההסדרה שלו. זה גם מין מונח מתחום קצ, הוא קרא לזה מדיניות ההסדרה שזה העברת כסף קטארי במזומן, 10 מיליון דולר אז היה נדמה לי, לחמאס מדי חודש. כל פעם היה הסיפור שחמאס כבר מרגיש שיש לו אחריות אזרחית מדינתית, שזה לא סתם ארגון טרור, והם נמצאים במצוקה. כמובן התקבלה ההחלטה על הפסקת אש, ולמחרת היום, ב-14.11.2018 אני מכנס מסיבת עיתונאים, היא צולמה מכל זווית בכל ערוצי התקשורת, כל הרשתות, שם במסיבת עיתונאים אמרתי שההפסקת האש עם חמאס כרגע בשילוב כסף קטארי שייכנס מדי חודש זאת כניעה לטרור. אתם קונים שקט לטווח קצר במחיר פגיעה קשה בביטחון הלאומי לטווח ארוך. הקטע הזה כמו שאמרתי צולם מכל זווית באותה מסיבת עיתונאים. זהו, וב-14 הגשתי את התפטרותי. כי ניסיתי במשך שנתיים וחצי כמעט, ממאי '16 עד נובמבר '18, לשנות את הכיוון. לא הצלחתי, לקחתי אחריות והתפטרתי. גם מה שקרה בהמשך זה היה פחות או יותר בשבוע האחרון, היה צריך לשאול

למה דווקא ב-7.10 סינוואר החליט לפעול. זאת גם שאלה מעניינת. מ-17.9 עד 29.9 היו הרבה מאוד על הגדר. אולי הם זרקו בקבוקי תבערה, ממש השתוללו, פגיעה בגדר. זה עוד פעם הסתיים בכניעה של מדינת ישראל לטרור, כשמה שפורסם בתקשורת התנאים להפסקת אש היו הגדלת מכסת העובדים עד ל-30 אלף מ-18 אלף מ-1.1, הגדלת מרחב הדיג, והגדלת מה שנקרא קצבת ה(?) ב-50%. זה הסתיים ב-29.9. אני הגעתי אחרי זה לסיור במועצה אזורית אשכול, עם גדי ירקוני, והסתובבנו שם. יש סרטון שצולם, ואני אומר שזה פשוט טרלול, אני מסתובב לאורך הגדר ואני לא רואה אף חייל. הגעתי עם הצוות שלי ועם גדי, ואנחנו מסתובבים, התחושה מאוד לא נוחה. אחרי זה נתתי אגב שני ראיונות, אחד לערוץ 7, שאמרתי פה החמאס הולך לתקוף, והראיון האחרון יצא ב-6.10, יום לפני, ואני אומר אנחנו כרגע במצב יותר גרוע מאשר לפני יום הכיפורים. כלומר, כל הסימנים היו. לכן באמת מדובר בליקוי שלי לא ברור איך הדברים האלו לא זעקו. יתרה מזאת, ראש הממשלה היה מודע לכל הדברים האלה. יש הופעה שלו בוועדה לביקורת המדינה שהוא מופיע ומפרט גם מאותו חומר שעוד השתמשתי ב-16'. הוא מדבר שהחמאס מתכנן לכבוש ישובים יהודיים, לפלוש. כל הרכיבים

הוא פירט בוועדה, הכול צולם. כשכל הקודקודים שלנו מופיעים יום ראשון באותו שבוע בהערכת מצב בלשכת ראש הממשלה, ומשר הביטחון וראש המל"ל, ראש אמ"ן, הרמטכ"ל, כמו תוכים כולם חוזרים אחד אחרי השני "החמאס מורתע, לחמאס אין עניין בהסלמה", זה באמת משהו שנשגב מבינתי.

שלמה אהרונישקי: זאת אומרת אתה לא יודע להסביר מה קרה ב-7.10, איך הגענו ל-7.10.

העד: אנחנו פשוט פעלנו בניגוד לכל תפיסת הביטחון מאז ימי בן גוריון, שכל התפיסה הייתה מבוססת על העברת שטח לכיוון האויב. אם אתה שואל, המוסד הביטחוני עדיין תקוע ב-6.10. לא הפנימו, אין ניתוח. הדבר החמור ביותר מבחינתי, האיראנים הצליחו לגרום לאיחוד הזירות. אתה כבר לא יכול לבנות תכנית נפרדת בהקשר לזירה העזתית או הלבנונית או הסורית, או החות'ים בתימן. יש זירה אחת, ואתה חייב פה לאמץ תכנית לאומית מקיפה, אחידה, עם תעדוף ברור עם מה אתה מתעסק.

איל בן ראובן: אתה מעלה פה עניין בעיניי מאוד מרכזי, שאני חושב שגם אתה ראית אותו, ואני אגיד לך מאיפה, שמדינת ישראל לאורך שנים אין תפיסת ביטחון לאומי. אין.

העד: וגם מה שהיה, פועלים בניגוד.

איל בן ראובן: פועלים בניגוד למה שאין.

העד: שלושה העקרונות הבסיסיים של בן גוריון, שזה מדהים, קודם כל

להקדים, ליזום, היוזמה חייבת להיות בידיים שלנו, ואנחנו גם כרגע

כל מה שעושים זה בתגובה, גם נניח החיסול של שוכר שם בלבנון זה

היה בתגובה אחרי שהרגו לנו ילדים במגידל שמס. כלומר, אנחנו לא

יזמים, אנחנו מגינים. זה דבר אחד. דבר שני, להכיר את האויב,

ודבר שלישי (?)

איל בן ראובן: אז למה אין תפיסת ביטחון לאומי? אני יודע שהייתה לך תפיסת

ביטחון, וכתבו אותה.

העד: קראו לו יאיר גולן.

איל בן ראובן: תפיסה רצינית שהוא כתב. בממשלה בוודאי לא היה דיון על הדברים

האלה, ואני שואל אותך איך אתה מסביר את זה.

העד: אחד הדברים החשובים במדינת ישראל זה תהליך קבלת החלטות.

בממשלת ישראל לא קיים תהליך קבלת החלטות. פעם אחרונה שהיו

דיונים רציניים זה הסתיים ב-2009-2010, אז הייתה השישייה

המפורסמת. אחר כך הוסיפו את אלי ישי. שם היו דיונים

משמעותיים, היה אהוד ברק, דן מרידור, בני בגין, בוגי יעלון ואנוכי.

לא הסכמתי עם אף אחד מכל השישייה הזאת חוץ מעם עצמי, אבל זה היה לפחות ברמה גבוהה. כל אחד היה עם ניסיון, ידע לנמק, הכיר את העובדות.

יהודית גריסרו: אז מה השתבש שזה הפסיק?

העד: אני אגיד לך שהחלטה האחרונה, פעם אחרונה שהתקבלה פה באמת החלטה משמעותית, לא כחותמת גומי, זה היה דיר עזור. זו הייתה הפעם האחרונה שבאמת היה דיון סוער בקבינט, דיון סוער מאוד, עם נימוקים מכל הצדדים, ובסוף התקבלה החלטה. זו הפעם האחרונה, ואני יושב בקבינטים יותר מכל אחד אחר, אולי חוץ מראש הממשלה עצמו, בכל השנים האלה. מה השתבש? כי נתניהו לא רצה באמת להפוך את הקבינט לכלי שמקבל החלטות. הקבינט גם הפך לגוף מאוד לא אמין עם כל ההדלפות. אני הצעתי כמה פעמים בישיבות קבינט, כולל כשעמידרור היה עוד היועץ לביטחון לאומי, אמרתי יש דבר אחד שחייבים לעשות כדי למנוע את כל ההדלפות. כל חברי הקבינט יעברו פוליגרף ממשלה אחד, האם הדלפת ישירות מישיבות הקבינט או לא. אם תהיה בדיקה כזאת פעם בשנה, וברור שמוציאים את מי שייתפס כלא דובר אמת, לא יוכל להשתתף למשך כמה שנים, אז הכול יהיה תקין. משום מה ההמלצה הזאת לא

התקבלה. אני חושב שגם באספות וגם תוך כדי הישיבות העליתי את הדבר הזה, כי זה פשוט בלתי אפשרי להעלות שום דבר רציני ורגיש. בסוף הכול יוצא החוצה. אז היה פיחות, הייתה שם אינפלציה נוראית ברמה, וגם ברמת הדיונים, גם בנוכחות של גורמי הביטחון לחשוף שם מידע רגיש. זה פחות או יותר היה פורום עדכון, חותמת גומי, איך שתרצו. אבל זה לא פורום שבאמת יש דיונים משמעותיים רציניים, ובטח ובטח לא פורום שמקבל החלטות בצורה מושכלת - דיון, ויכוח, הכרעה. כמו שהזכרתי, פעם אחרונה בסיפור של דיר עזר.

שלמה אהרונישקי: התהליכים שהממשלה עובדת-

העד: אין תהליכים, אל תתבלבל. התהליך זה נתניהו יושב עם עצמו, לא יודע עם מי עוד שם, אולי עם דרמר, לא יודע עם מי עוד, והוא מקבל החלטות. אבל סך הכול הדברים באים כבר מאושרים לקבינט, הקבינט זה רק התגוששות בעיקר וחותמת גומי, ללא שום משקל אמיתי.

שלמה אהרונישקי: הייתה פה ממשלה אחרת שעבדה אחרת?

העד: אמרתי, פעם אחרונה שקיבלנו החלטות זה היה הדיון בדיר עזר, עם ראש הממשלה, שר הביטחון, (?) ומי שהובילו להחלטה היה עמוס

ידלין שהיה אז ראש אמ"ן ו(?) שהציג עמדה הפוכה משר הביטחון שהוא הורה לו פשוט להסתלק ולא להציג עמדה. דיונים מאוד משמעותיים. בסוף התקבלה החלטה, ובוצעה כפי שבוצעה.

איל בן ראובן: כשר ביטחון לשעבר שמכיר את המערכות, את מערכת המודיעין, מכיר את צה"ל, את שב"כ, יש לך איזשהו הסבר לקריסת המערכות האיומה והנוראה הזאת ב-7.10? אתה יכול לנסות, כי אני מודה שאני, גם כאחד שקצת מכיר את המערכות האלה, התשובה לעצמי פעם אחר פעם שאני לא מבין. אני לא מבין איך מערכות כאלו הגיעו לכזאת רמה של קריסה, בניגוד לכל מה שהתכוננו. אני מבין איך הגענו לשם, הצגת את תהליכי קבלת ההחלטות וכו', אבל בסוף, המערכות האלו שראינו אותן קורסות עד כדי איבוד עשתונות.

העד: תראה, אני חושב שהיה טשטוש עצום בין הדרג הצבאי למדיני, והכניסו את הדרג הצבאי לנושאים שהוא לא אמור להתעסק בהם, כמו משא ומתן מדיני. כל הסכמי אוסלו, שפעם ראשונה הכניסו את הדרג המדיני שהוא לא בנוי לזה, ולכן הוא יצא עם חורים יותר גדולים ממה שהוא נכנס. הם לא בנויים לזה, הם לא יודעים לנהל משא ומתן, בטח לא במזרח התיכון. אתה שואל אותי? הייתי שואל את ראש שוק מחנה יהודה לנהל משא ומתן הרבה יותר טוב. הם לא

צריכים להתעסק בזה, וגם הכניסו לראש את כל הסיפורים של צבא קטן וחכם. אתה יודע כמה חטיבות טנקים הפכו לגרוטאות. פשוט זרוע היבשה הפכה למין גוף זוטר שהרמטכ"ל מתעסק איתו.

איל בן ראובן: למה הדרג המדיני לא עוצר תהליך כזה?

העד: הדרג המדיני די שיתף פעולה, בעיקר מאז 2009, כי היה לו נוח. הדרג המדיני רצה קודם כל להסתכל על הסקר הקרוב, על הבחירות הקרובות, על הביטחון. לאו דווקא על הביטחון.

יהודית גריסרו: ואי אפשר להוציא מכלל אפשרות את האופציה שהדרג הצבאי הבין מה הדרג המדיני היה רוצה שיגידו, והוא אמר את זה.

העד: חד וחלק, שיתף פעולה פה בצורה מאוד מכובדת הייתי אומר, וכל התפיסה הזאת שנוצרה, קטן, קטן, כל הנושא של השקט, הכלה. אחת התפיסות שאי אפשר לעצור התעצמות, וכל מיני דברים נוספים.

שלמה אהרונישקי: אולי הפוך, הממשלה קיבלה את התפיסה של צה"ל.

העד: לא, זה היה הדדי. אני חושב שהכניסו לצה"ל פעם ראשונה אותן דילמות, הצליחו להחדיר את זה לראש, ואני לא מבין למה נתנו לצבא להתעסק עם משא ומתן מדיני. אני אומר לך, צבא לא בנוי לנהל משא ומתן מדיני. בטח לא מול שכנינו פה במזרח התיכון. פשוט לא בנויים

לזה מבחינת האופי, הניסיון שלהם, המנטליות. אנחנו לא חיים
 בסקנדינביה, לא בצפון אמריקה. המזרח התיכון, כמו המזרח התיכון.
 השאלה אם מישהו הפנים את זה עד עכשיו. עברו כבר עשרה
 חודשים, האם יש שינוי בתוך הממסד הביטחוני כולו? אני מודה
 ומתוודה שאני לא מזהה. אם אתה שואל אותי האם האסימון נפל,
 האם אנחנו מזהים מהצד, בכל זאת יש הרבה דברים שאני לא מכיר,
 אני לא מזהה.

יהודית גריסרו: אם היית מי שאמור להוביל את השינוי, ונקרא לזה ההחלמה תוך
 הפנמה של כל הלקחים? מה היית עושה?

העד: כשר הביטחון ב-18' קיבלתי שתי החלטות שחבל שלא המשיכו אותן.
 החלטה אחת למיגון הצפון, זו החלטה שעברה בקבינט.

רפי בן שטרית: 5 מיליארד.

העד: 5 מיליארד זה כשר האוצר הצהרתי על זה. אז התקבלה ההחלטה.

ברגע שהתפטרתי מיד הקפיאו אותה. גם 5 מיליארד, ברגע שנכנסה
 הממשלה הזאת הקפיאו אותה. והחלטה שנייה הקמת חיל טילים. לו
 היו ממשיכים עם אותן החלטות, אז היינו פוגשים את האירוע
 בתנאים אחרים לגמרי. אבל שתי ההחלטות למעשה הקפיאו. דבר
 ראשון אני חושב שזו אותה תכנית כוללת, כמו שאמרתי, אנחנו

חייבים לאמץ תכנית כוללת ולתת תעדוף, סדר עדיפויות, ממה מתחילים. לטעמי, כרגע מדינת ישראל מקיזה דם בזירות משנה. אנחנו פשוט משחקים לידיים של האיראנים וציר הרשע. כלומר, אנחנו נכנסנו למלחמת התשה בלבנון ובעזה, ולא נותנים את המשקל האמיתי לשורש הבעיה. שורש הבעיה זה איראן, משטר האייתולות. משם צריך להתחיל. כי בלי איראן אין חמאס, אין ג'יהאד איסלאמי, אין חיזבאללה, אין חות'ים, אין מיליציות שיעיות. הם ישארו עם רבע הכוח ממה שיש להם היום. מאה אחוז גיבוי פוליטי, ציוד, הדרכה, כל השלוחים מקבלים מאיראן. ואנחנו במקום להתעסק עם המקור מתעסקים עם הפרוקסי. דבר שני, הייתי דורש שכל אלו שאחראים על ה-7.10, בטח בדרג הצבאי והמדיני, ילכו הביתה. זה לא יכול להיות. הצבא צריך לתת דוגמה אישית. מה שמלמדים בקורס קצינים ובקורס מ"פים, ובקורס מג"דים - אחריות אישית זה לא יכול להיות רק הצהרה. זה לא יכול להיות רק בתיאוריה. כלומר, כל אלו שדיברו והאמינו שהחמאס מורתע, לחמאס אין עניין בהסלמה. אני אומר לכם שאני מאוד תמוה, אני שומע על מינויים אחרי 7.10, כולל מחר הטקס למינוי ראש אמ"ן, שהוא תמוה ביותר. זה לא יכול להיות פשוט. אני הכרתי את בינדר כמח"ט גולני, במקום מסוים. אבל זה לא

חסינות. כלומר, מי שהיה הקמביץ של עם ישראל ב-7.10, שהיה אמור לנהל את הכוחות, לנהל את הקרבות, ואחרי מה שקרה ב-7.10 זה נסתפק בהגדרה הזאת של מינוי תמוה. גם כל המינויים האחרים שאני שומע עליהם, ולא ניכנס מעבר לכך, הם דברים תמוהים ביותר. לכן אני חושב שהמסד הביטחוני לא הפנים. הוא תקוע ב-6.10, גם ניהול המערכה בצפון הוא ניהול לא נכון.

שלמה אהרונישקי: מה היית עושה בצפון?

העד: אנחנו מדברים על ה-7.10. זה ניהול לא נכון של המערכה מבחינתי. אני לא יודע באיזה פורום דנים ובודקים, מי באמת מתעמק שם. כמו שאמרתי פה, תהליך קבלת ההחלטות ובאיזה פורום אני מדבר ומשתתף זה קריטי. איכות הדיון תלויה גם באנשים. אמרתי, אני לא הסכמתי בשישייה עם אף אחד, אבל אני מודה שאלה היו דיונים מרתקים, אנשים כל אחד עם תפיסת עולם שונה, וגם עם הרבה ניסיון והרבה ידע, וכמובן יש לזה השפעה על ההחלטה הסופית שמתקבלת.

שלמה אהרונישקי: הצבא של 2006 או 2007 זה אותו צבא שהיה גם כמה שנים קודם.

או שהשתנה פה משהו יסודי מההיכרות שלך?

העד: אני אומר שהצבא שינה את עצמו והתאים את עצמו לדרג מדיני מאז

93'. הוא פשוט התאים את עצמו בסך הכול, דאגו את כל החריגים

פשוט להעיף החוצה. לא לתת להם להמשיך. בסוף זה היה הצבא

שדקלם אחרי-

יהודית גריסרו: החריגים זה מי שחשבו אחרת?

העד: מי שחשב אחרת דאגו לנטרל אותם או להוציא אותם.

רפי בן שטרית: איך אתה יכול להסביר שאנחנו כבר כמעט 11 חודשים לתוך

המלחמה ואף לא מחבל נוח'בה אחד עמד לדין?

העד: התשובה ברורה, אני אמרתי, זו החלטה של ראש הממשלה בלבד.

שזה בעיקר מתוך שיקולים אישיים.

רפי בן שטרית: כי מה?

העד: כרגע מה שמעניין אותו זה ההתנהלות של ה-ecc, כי באמת היו

יוזמות שמי שהוביל אותן זה חבר כנסת מטעם הליכוד, אחד כי אתה

צריך כנים משפטיים נכונים, קשה מאוד לגבי ההוכחה עצמה, כל

התהליך. דיני ראיות, זה מאוד פרובלמטי, כי חלק גדול מהקורבנות

נרצחו, או בשבי. גם אותם מחבלים שבחקירת שב"כ אמרו אי עכשיו

אומרים ב' וכו'. ומה שרצינו להעביר, כמו שיש חוק דיני רדיפת

הנאצים ועוזריהם, רצינו להעביר חוק של החמאס ועוזריהם. על

החוק הזה חתמו 40 ח"כים מכל הסיעות. החוק הזה תקוע כי בא ראש המל"ל לוועדת חוק ומשפט וביקש לא לקדם את זה. גם יש עניין של לוחמים בלתי חוקיים, ויש כל מיני רעיונות איך לטפל בדברים האלו. כל הדברים האלו הוקפאו. חלקם בוועדת השרים והחקיקה, חלקם בוועדת חוק חוקה ומשפט בכנסת. אני מציע שתזמינו את עמית הלוי ואת שמחה רוטמן שיסבירו לכם את כל הפרטים. ברור שראש הממשלה מפחד מהשפעה של אותה חקיקה על שיקולים של ה-ecc, ולכן הוא מקפיא. אף מחבל של נוח'בה לא עמד לדין. להפך, כל יום אנחנו שומעים על חמאסניק שמשתחרר. מהסיפור של מנהל בית החולים שיפא, מאז שוחררו בסך הכול 50 פעילי חמאס מה-1.7. ב-5.8 החזירו 60 גופות לרצועת עזה. לא ברור מי קיבל את ההחלטה, איך, באיזה פורום. אז עם מנהל בית החולים שיפא כל אחד זרק לשני, אף אחד לא ידע מי קיבל את ההחלטה. אולי זה פורום, מי נתן אוקיי. גם עכשיו, רק ביום שישי האחרון שוחררו חמישה פעילים בכירים של חמאס ביו"ש, כולל מייסד חמאס בחברון, כולל אנשים שהיו שרים בממשלתו של הנייה. החמאסניקים באמת הכי בולטים שוחררו, בלי שום הסבר. ביום שישי האחרון, כבר שחרור שלישי. אתה שואל מי קיבל החלטה, באיזה

פורום, איפה התקבל דיון, איפה נרשמה ההחלטה לשחרר דווקא את מייסד חמאס בחברון ועוד ארבעה בכירים שבבכירים של חמאס ביו"ש על רקע כל התסיסה. מי קיבל את ההחלטה הזאת? אני לא יודע.

איל בן ראובן: אתה יכול להעריך היום איך ניתן לנהל מלחמה כאשר היחסים- לא ניתן. פשוט לא ניתן. תראה, יש שם משולש - ראש הממשלה לא מדבר עם שר הביטחון, שר הביטחון לא מדבר עם השר לביטחון לאומי. נתק מוחלט, המשולש הזה לא מדבר אחד עם השני, ולא ניתן לנהל מלחמה. במדינה מתוקנת ראש הממשלה ושר הביטחון מדברים כמה פעמים ביום. כשהם במצב היחסים הנוכחי ולא מדברים בכלל, גם שר הביטחון וגם השר לביטחון לאומי לא מדברים בכלל, בטח בהקשר של יחידות, מסתערבים של מג"ב שחשובים ביו"ש, אלה יחידות שבהפעלה כמעט משותפת של הצבא ובט"פ. כשהדבר הזה לא מתקיים זה פשוט טירוף. זה טרלול, לא ניתן לנהל מלחמה בתנאים כאלה.

רפי בן שטרית: סוגיית החטופים, איך היה צריך לטפל בזה? איך זה שהם עדיין לא כאן כבר 11 חודשים?

העד:

קודם כל, יש ריבוי גופים ואנשים. המוסד לדעתי, עם כל הכבוד וההערכה, זה לא גוף שאמור לטפל בזה. יש שב"כ ויש צבא, ויש מי שהוא אחראי על הטיפול בשבויים והנעדרים. פה הכניסו גם יועץ מדיני, אחד שומר על השני. אני אמרתי, אנחנו פה מתעסקים עם הנושא של הסוגיה, שזה באמת דיני נפשות. ככה, בין לבין, בין לכל מיני סוגיות ובראיונות לתקשורת, ואצלו בשנים האחרונות התפתח ז'אנר חדש, במונחים אוניברסליים. ראיתי אותם אנשים מפרשים את הקורונה, את המשבר הכלכלי, מפרשים כרגע את הלחימה, אותם אנשים. אני לא יודע להיות מומחה להכול. יש רגעים שאתה לא צריך לתת עצות, אלא לתת גיבוי. אני מכיר חלק גדול מהאנשים במשרד הביטחון. אני חושב שמדובר באנשים הכי ערכיים ורציניים, עם מחויבות מוחלטת לסוגיה. הם קמים בבוקר והולכים לישון, כל היום מתעסקים רק בסוגיה הזאת. צריך לתת להם גיבוי. אנחנו לא חשופים לכל חומר מודיעיני, הם חשופים גם לחומר מודיעיני, גם יש להם ניסיון עצום, וצריך לתת להם גיבוי. לא להכניס אותם פה לוויכוח פוליטי, לא ככה ולא ככה, ומפלגה כזאת פה. אין פה עניין מפלגתי או פוליטי. פה זה דיני נפשות, צריך לתת גיבוי מלא.

שלמה אהרונישקי: אני רוצה לחזור אחורה. אמרת שצריך לטפל באיראן. אתה יכול קצת

להסביר מה זה לטפל באיראן?

העד: כשראש הממשלה מדבר על פסע מניצחון, זה אפשר להשמיע

באסיפה הפוליטית. לא ניתן לנצח את חמאס ואת חיזבאללה בלי

להכריע את איראן ולחסל את תכנית הגרעין שלה. מה שאנחנו

יודעים ברמה של העובדות, כל מה שהתפרסם ואני יכול לדבר רק על

הדברים שהתפרסמו, האיראנים מגדירים כיעד מרכזי של מדיניות

החוץ והביטחון שלהם חיסול הישות הציונית. ככה הם מגדירים. הם

לא מגדירים את זה באופן תיאורטי, הם בשביל זה עובדים

ומשעבדים את הכלכלה שלהם, את הצבא שלהם, את היכולות.

הדוח האחרון של הסא"ט, הסוכנות לאנרגיה אטומית, הוא החמור

ביותר. בעקבות הדוח הזה היו אמורים לכנס קבינט, או מצומצם, עם

כל מיני גופים ולהיכנס לדיון עומק, מה המשמעות של הדוח, ובמיוחד

יש אחרי זה מכתב של מנכ"ל סא"ט, מסמכים שלא משאירים שום

ספק. ולכן אני אומר לכם שכדי לנצח את החמאס ואת חיזבאללה

אתה חייב להכריע את איראן, אתה חייב לחסל את תכנית הגרעין

שלהם. אתה תשאל אותי מתי יהיה להם נשק גרעיני. עוד פעם, אתה

יודע, נשק גרעיני יש רגל אחת העשרה, שכבר פספסנו אותה, יש

להם מספיק אורניום מועשר, והרגל השנייה זה השקה. אם אני לוקח כל מה שהתפרסם על ידי כל המומחים בעולם, כמה במקסימום ייקח תהליך ההשקה? שנתיים. השאלה הבאה האם ישראל יכולה להמשיך ולהתקיים בצל נשק גרעיני איראני. זו שאלה טובה. יש כאלה שסוברים שכן, אני סבור שלא. השאלה השלישית האם יש ביכולותינו לבד, כי אף אחד לא יעזור לנו בעולם עם זה, להכריע את האיראנים ולחסל את תכנית הגרעין שלהם? אני חושב שכן. אני בטוח שכן. יהיו לזה מחירים, אבל כמה שנדחה את ההכרעה הזאת, ככה המחיר יהיה גבוה יותר. אני פעם ראשונה דיברתי, אני זוכר את כל הצחוקים וההשתלחויות, בשנת 2000, שצריך לפתוח שם. זה היה לפני ההחלטה האיראנית הדרמטית להוריד את תכנית הגרעין שלהם מתחת לאדמה. ב-2009, אם היינו ממשיכים עם מה שנתניהו בזמנו התחיל, איראן 2009 ואיראן 2024 זה שתי מדינות שונות. ולכן כמה שנדחה, כך המחיר יהיה כבד יותר. אבל ברור שברגע שאין איראן, אז אין לך לא חיזבאללה ולא חמאס.

שלמה אהרונישקי: אתה די חריג בדעה שלך, לא?

העד: אני מאוד חריגה, אני מודה ומתוודה. אני מעולם לא זוכר שזרמתי עם הזרם. אני לא זוכר ששחיתי עם הזרם אף פעם. גם ב-2009 באותם

דיונים דעתי הייתה מאוד ברורה, באותה שישייה או שביעייה. זה פשוט בריחה מאחריות, אתה יודע, כל אחד מסתובב עם הידיים על הראש לא לקבל מכה, והעיקר שזה לא יהיה במשמרות שלו. זה מאוד לא נעים, ויהיו לזה מחירים. דיון משמעותי על הנושא הזה לא התקיים מאז 2009.

יהודית גריסרו: שמענו פה כמה עדויות על הגנת העורף, עם כל מיני תפיסות, מצורך במשרד עצמאי.

העד: לגבי הגנת העורף, צריך להבין שקודם כל ההגנה הכי טובה זה מתקפה, זה להעביר מיד את הלחימה לשטח האויב. לא נוכל לסגור את ה(?) . יחד עם זאת, גם פה יש תוהו ובוהו. למשל, פיקוד העורף אין לו מה לעשות במסגרת הצבא. הוא חייב להיות במסגרת בט"פ. כי בזמן מלחמה מי שאחראי על כל הניהול פנימה זה בט"פ, זה לא הצבא. הצבא כולו חייב להיות מרוכז במתקפה ובהכרעת האויב, הוא לא צריך להתעסק בהגנה על העורף, כמו ששר הביטחון לא צריך להיות יו"ר ועדת מל"ח. גם זה חייבים להעביר למשרד ראש הממשלה. שר הביטחון לא צריך להתעסק לא במל"ח ולא בהגנת העורף. עוד פעם, אותה תכנית מיגון הצפון זה דבר בסיסי, יש לך יישובים צמודי גדר ששם הם למעשה אין מיגון. אתה רואה שבקריית

שמונה עדיין יש שיכונים משנות ה-60-70 שמתפרקים רק מההדף.

זה לא רמת השרון שאתה יכול לתת אחוזים וטבלה, תוספת בנייה.

רפי בן שטרית: התחדשות עירונית מה שנקרא.

העד: כן. זה כבר טרמינולוגיה של ראשי רשויות, התחדשות עירונית. לא

בטוח שכולם מכירים. אבל הנדל"ן, גם בבית שאן. התכנית הזאת

היא קריטית. כשאני הבאתי את אותם 5 מיליארד כשהייתי שר אוצר

היא קריטית גם לנושא רעידות האדמה, בטח לבית שאן שיושבת על

הרכס הסורי-אפריקאי וכל הדחיפה שם, וגם להגנה בפני אויבינו. זה

פשוט חובה. זה שלא עשו עד עכשיו זה ליקוי, הכול שיקולים

אלקטורליים, אז הם לא עוסקים בזה.

שלמה אהרונישקי: הדיון הזה עלה כשהיית שר ביטחון?

העד: כמובן. איל היה בוועדת חוץ וביטחון, אז עשינו דיונים גם במכון וגם

בקבינט. הוא היה גיבוי משמעותי.

איל בן ראובן: הייתי בפגישה אישית אצלך, ואמרתי לך שאם לא מממנים את

הצפון, אז כדי שבמלחמה הצפונית הבאה, כשהוא נוסע לבקר את

הכוחות, שייקח איתו את (?) לוועדת החקירה. זה באמת מחדל בל

יתואר. אבל יצאה החלטת ממשלה.

העד: פעמיים העברתי החלטת ממשלה בנושא, ופעמיים היא הוקפאה.

רפי בן שטרית: היה כינוס של כל ראשי הרשויות בצפון בקריה, והנושא הזה עלה.
 איל בן ראובן: אני רוצה לשאול שאלה לגבי המושג הרתעה מול טרור בסיפור הזה.
 העובדה היא שזה נכשל. אנחנו מדברים הרתעה, וב-7.10 תוקפים,
 וחזבאללה תוקף. אם אתה יכול להתייחס, האם אנחנו מדברים
 בשפה לא נכונה?

העד: הרתעה פשוט לא קיימת. ההרתעה הישראלית לא קיימת. יש שליטה
 מוחלטת. אם ב-29.9 מסיימים את המהומות על הגדר בהסכם
 כניעה שמשמעותו שנותנים פרס על השתוללות על הגדר לחמאס,
 מגדילים מרחב דיג, מגדילים את הכסף הקטארי, את הקצבה
 החודשית הקטארית, אז הם מבינים שיש פה מצב של אנשים
 עייפים, עצלנים, פחדנים, שלא מוכנים להילחם, לא מוכנים להתאמץ,
 ומעדיפים לשלם פרוטקשן.

שלמה אהרונישקי: יש דרך למדוד הרתעה בכלל?

העד: כן, ללא ספק. תראה, יש ספר מרתק איך לנצח את הטרור, מי שכתב
 אותו זה בנימין נתניהו, שמסביר בדיוק מה שהוא עושה, ההפך
 הגמור. קודם כל מחסום לכל דרכי האיום, אתה צריך לחסל את כל
 ההנהגה, את אלו שנותנים פקודות, ואתה חייב להתמודד עם
 המרכיב האידיאולוגי, שזה הדבר הכי קשה. האידיאולוגיה שלהם,

הג'יהאד, ואתה חייב להעמיד מול זה משהו אחר. כשניסינו הגענו לדיון, היה אפשר לראות מה עשה בזמנו גנדי, ומה עשה מושל רצועת עזה, כלומר תלוי בפרסונות. אבל היינו שם, אפשר בהחלט. מדינה כמו סרי לנקה הצליחו למגר לגמרי טרור. או הרוסים בזמנו עם הצי'נים. יש מספיק דוגמאות ודרכים. אבל אם אין החלטה שזאת הדירקטיבה ועל זה עובדות כל המערכות, אז התוצאה היא כפי שראינו אותה ב-7.10.

רפי בן שטרית: היה פעם מושג ערך עליון, עד לא מזמן בימים כתיקונם, של אחריות אישית שדרג מדיני לוקח על עצמו. לאן זה התפוגג? איפה האחריות האישית של ראשי המדינה אחרי האסון והמחדל האיום ונורא הזה שכולנו עדיין מרגישים אותו על בשרנו?

העד: אני רוצה שתצרפו לדוח של הוועדה את הנאום של בנימין נתניהו שהוא נותן בכנסת אחרי מלחמת לבנון השנייה, והוא בדיוק שם מסביר מה זה אחריות אישית של הדרג המדיני. אין יותר מדויק ממה שהוא תיאר בנאומו. אם יש משמעות למילה אחריות, זה לא רק להגיד שאתה חייב לקחת, ולהתפטר. מסביר את זה מצוין. קראי את הספר שלו איך מנצחים את הטרור, איך המערב יכול לנצח את

הטרור, כל מה שהוא עושה זה בדיוק ההפך הגמור לכל מה שאנחנו רואים במציאות.

יהודית גריסרו: יש משהו שלא שאלנו ואתה חושב שנכון להתייחס?

העד: קודם כל, אני חוזר ואומר, אין לי ציפיות מהדרג המדיני. שום ציפייה. כן עדיין יש לי ציפייה מהדרג הביטחוני, ושם לצערי אנחנו רואים אותה תופעה. וגם ב-7.10 אנחנו ראינו שכל הנושא של הפקת לקחים זה סיפור, עושים איזשהו דוח מצ'וקמק על הנושא שם בקיבוץ בארי, מיד גנזו את הדוח, התנצלו, ונאמר שהם הפילו את זה כמו תמיד על השוער. בסוף אף אחד לא לוקח אחריות. אף אחד לא בדק מה ב-7.10, וזה הם היו אמורים לעשות, כי אחרת אי אפשר לנהל מלחמה. מה עשה הרמטכ"ל, ראש אמ"ן, ראש אמ"ץ, רח"ט מבצעים, אלוף פיקוד דרום. כלומר, כל הכוכבים. וזה גם מה שמטריד אותי, מכיוון שאף אחד לא עסק בזה, אז אין שום השלכות לגבי הזירה הצפונית. כלומר, לא הפיקו לקחים מה קרה בדרום, ולכן גם לגבי הצפון אני לא יודע איזה תכניות הכינו, מה הם לוקחים בחשבון. עובדה ששם נסראללה מתעלל בתושבי הצפון באופן שיטתי, משמיד את הבתים, את התשתיות, עדיין שם עשרות אלפים, לדעתי מאות אלפים. זה לא רק אנשים שנמצאים בפינוי על ידי המדינה. הרבה

אנשים עזבו את הצפון, ופשוט העתיקו את המגורים ולא מתכוונים לחזור. יש 170 אלף דונם של חורש טבעי, שדות, שכבר נשרפו לנו. אתמול דיברתי עם דוד אזולאי, יורים לו טיל בורקן על מטולה, פוגעים שם בבית. זה פשוט טירוף. זה התעללות בתושבי הצפון. אני הייתי כמה פעמים במטולה, כולנו זוכרים את מטולה כפנינה של הצפון, מטופח, ירוק. היום זה נראה כמו מחנה פליטים ג'באליה. ממש אתה נוסע בתוך מטולה, אי אפשר לנסוע עם הרכב, כי בכל מקום ברזלים, זכוכיות, מסמרים. זה כמעט 200 בתים שספגו פגיעה ישירה של טילי נ"ט או בורקן, בכל מקום כתמים חומים משריפות, כל מה שהיה פעם ירוק הפך לצהוב, כל מקום שטנק עבר פעם אחורה, פעם קדימה, זה הופך הכול לחצץ שם. זה פשוט כואב לראות את זה. אז כל מה שקורה בצפון, ואני מנסה לראות איזה תכניות, עם מה עובדים, איזה משימות, אילו יעדים לפרוץ מלחמה בצפון, ואני לא כל כך מבין, ואם אני לא מבין אז כנראה גם אחרים לא מבינים. יש שם משהו מאוד מבולבל, אבל אם אין הפקת לקחים אחרי עשרה חודשים, ואחרי מלחמת לבנון השנייה, תוך כדי לבנון עבדו על כל התחקירים 24/7 להבין תוך כדי. זה לא במקרה, במלחמת יום הכיפורים ביום ה-19 עמדנו על אם הדרך בדמשק בקהיר. פה אחרי

עשרה חודשים אנחנו מדשדשים. עשרה חודשים בלי להתעסק בבכירים, לא בחברה בשטח, לא מה שעשה סמ"ר בשטח, איך התנהג בשטח, הצמרת, שהיא מגבשת תכניות ונותנת פקודות. אני מאוד חושש לגבי ההשלכות של אי התפקוד והעדר התחקירים על כל מה שקורה בצפון.

שלמה אהרונישקי: יש לי עוד שאלה, דבר שאולי לפחות ערכית הכי חשוב לכולנו. מה יחזיר את החטופים?

העד: אמרתי לך, אני לא חושב שאנחנו פה צריכים להתעסק, צריכים לתת גיבוי. אני מאוד שמח על הצוות של מערכת הביטחון.

שלמה אהרונישקי: אבל מה לגבי הסכם?

העד: אם הסכם, אז הסכם. אם יחליטו שצריך לעשות מבצע לשחרור, מבצע לשחרור. יש דברים שאנחנו לא מכירים את כל הפרטים, במיוחד כשמדובר בדיני נפשות. אתה לא יכול להיכנס בלי שום נתונים שמישהו בדק אותם והתחיל להגיע למסקנות. אתה חייב להיות בקי בכל חומר ובכל פיפס. זה מה שעשיתי ב-16, כשהבנתי שהניירות שמונחים אצלי על השולחן משהו לא מסתדר, אמרתי תביאו לי את כל החומר. צריך להסתכל על כל החומרים, רוצה לראות הכול במו עיניי, לקרוא ורק אז אתה יכול להגיע למסקנות.

18 באוגוסט 2024

עמוד 114 מתוך 114

ועדת החקירה האזרחית של אסון ה-7.10

שלמה אהרונישקי: תודה רבה.

העד: תודה רבה.

שלמה אהרונישקי: יום טוב.

העד יוצא מן האולם.

- הישיבה ננעלה -